

Cənub Qaz Dəhlizi
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə

Mündəricat**Müstəqil auditorun hesabatı****Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Ümumi məlumat	5
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	5
3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri	19
4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər	22
5. Seqmentlər üzrə məlumat	30
6. Neft-qaz aktivləri	33
7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri	34
8. Avans ödənişləri	35
9. Asılı müəssisəyə investisiya	35
10. Kredit üzrə debitor borcları	36
11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər	37
12. Debitor borcları	38
13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı	38
14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı	39
15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	40
16. Ticarət və digər kreditor borcları, hesablanmış öhdəliklər	41
17. Gəlirlər	41
18. Satışların maya dəyəri	42
19. Faiz gəliri	42
20. Vergilər	42
21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	44
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri	45
23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	49
24. Cari biznes mühiti	52
25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisələr	53
26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	54

Müstəqil auditorun hesabatı

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin
Rəhbərliyinə və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2019-cu il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqilik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələsi	Apardığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli
<i>Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsi</i>	
Biz bu məsələni neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, işlənmə xərcləri və avans ödənişləri də daxil olmaqla uzunmüddətli aktivlərin əhəmiyyətli qalıqlarının konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətinə və rəhbərliyin potensial dəyərsizləşmə göstəricilərinin qiymətləndirilməsində yüksək dərəcədə subyektivliyinə görə audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Bundan əlavə, son bir neçə ildə neft qiymətlərinin qeyri-sabit olması və diskont dərəcələrində dəyişiklik Qrupun pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlarına təsir göstərir. Uzunmüddətli aktivlərin bərpa edilə bilən məbləğinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən əhəmiyyətli qiymətləndirmə və fərziyyələrə uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, ehtiyatlar və əməliyyat göstəriciləri daxildir. Dəyərsizləşmə testinin nəticələrinə dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3-cü Qeyddə açıqlanmışdır.	Biz Qrupun dəyərsizləşmə testi üçün istifadə etdiyi modeli təhlil etdik. Biz modeldə istifadə edilmiş kondensat və qaz qiymətlərini mövcud bazar proqnozları ilə müqayisə etdik. Modeldə istifadə edilmiş diskont dərəcəsini qiymətləndirmək üçün biz daxili qiymətləndirmə ekspertlərimizlə birlikdə diskont dərəcəsi və uzunmüddətli artım tempini ümumi bazar göstəriciləri və digər mövcud sübutlarla müqayisə etdik. Biz modeldə istifadə edilmiş proqnoz edilən əsaslı məsrəfləri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi ilə müqayisə etdik. Biz, dəyərsizləşmə modelinin və həssaslıq təhlilinin riyazi düzgünlüyünü yoxladıq. Biz həmçinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Qrupun dəyərsizləşmə təhlili haqqında açıqlanan məlumatı təhlil etdik.
<i>Ehtiyatların qiymətləndirilməsi</i>	
Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə testinə, köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərclərinə və istismardan çıxarma ehtiyatlarına əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup özünün neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsinə beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərini cəlb etmişdir. Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi ilə bağlı məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3-cü Qeyddə açıqlanmışdır.	Biz ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara və resurslara dair qiymətləndirmələri uzunmüddətli aktivlərin bərpa edilə bilən məbləği, dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiya və istismardan çıxarma ehtiyatlarının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik. Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə neft-qaz ehtiyatlarına dair açıqlanan məlumatları təhlil etdik.

Building a better
working world

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor,
153, Neftchilar Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Fax: +994 (12) 490 70 17
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdings (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Towers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Bakı, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Faks: +994 (12) 490 70 17

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Müşahidə Şurasının məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Müşahidə Şurası Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Müşahidə Şurasının nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz Müşahidə Şurasına müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz barədə, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər vermək üçün bəyanat təqdim edirik.

Müşahidə Şurasına təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Nərgiz Kərimovadır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı, Azərbaycan

22 may 2020-ci il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2019-cu il tarixinə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Neft-qaz aktivləri	6	6,403,292	6,352,386
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri	7	2,466,549	2,295,663
Avans ödənişləri	8	2,554,194	2,567,116
Asılı müəssisəyə investisiya	9	211,330	208,984
Kredit üzrə debitor borcları	10	652,500	588,739
İstifadə hüququ olan aktiv	4	32,876	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	20	3,542	3,394
Digər uzunmüddətli aktivlər		2,313	15,539
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		12,326,596	12,031,821
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	95,208	304,633
Depozitlər	11	167,849	479,971
Debitor borcları	12	43,768	32,317
Mal-material ehtiyatları		11,823	11,412
Digər cari aktivlər		9,734	24,270
Cəmi cari aktivlər		328,382	852,603
Cəmi aktivlər		12,654,978	12,884,424
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	13	2,415,800	2,415,800
Əlavə ödənilmiş kapital	13	31,481	31,481
Digər ehtiyatlar	13	(54,982)	(34,181)
Məcmu məzənnə fərqləri		(16,093)	(11,436)
Yığılmış zərər		(538,469)	(329,173)
Grupun səhmdarlarına aid olan kapital		1,837,737	2,072,491
Qeyri-nəzarət payı	13	1,371,119	1,343,104
Cəmi kapital		3,208,856	3,415,595
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	14	8,268,105	8,213,471
Dövlət qrantı	14	607,431	629,270
Aktivlərin istismardan çıxarılması öhdəlikləri	15	157,704	116,436
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	20	12,558	14,007
İcarə öhdəliyi	4	28,794	-
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		44,460	22,951
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		9,119,052	8,996,135
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditor borcları	16	34,812	51,464
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	14	192,507	27,958
Hesablanmış öhdəliklər	16	87,469	384,785
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcu		6,775	8,487
İcarə öhdəliyinin cari hissəsi	4	5,507	-
Cəmi cari öhdəliklər		327,070	472,694
Cəmi kapital və öhdəliklər		12,654,978	12,884,424

Grupun adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər

Əfqan İsayev, Baş Direktor

Adil Paşayev, Maliyyə Direktoru

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

22 may 2020-ci il

22 may 2020-ci il

Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2019-cu ildə baş a çatan il	31 dekabr 2018-ci ildə baş a çatan il
Gəlirlər	17	452,610	253,568
Satışların maya dəyəri	18	(247,275)	(132,833)
Ümumi mənfəət		205,335	120,735
Ümumi və inzibati xərclər		(95,499)	(44,420)
Nəqliyyat tarifləri		(5,406)	(4,030)
Digər gəlir	14	22,838	20,243
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		127,268	92,528
Faiz gəliri	19	44,642	34,817
Maliyyə xərcləri	4, 10, 14, 15	(439,916)	(350,241)
Asılı müəssisənin nəticələrində pay	9	(8,859)	(3,308)
Məzənnə fərqi zərər, xalis		(2,815)	(3,428)
Mənfəət vergisindən əvvəlki zərər		(279,680)	(229,632)
Mənfəət vergisi xərcləri	20	(1,071)	(5,665)
İl üzrə zərər		(280,751)	(235,297)
Digər məcmu zərər			
<i>Sonrakı dövrdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək digər məcmu zərər</i>			
Xarici törəmə müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri		-	(25,704)
Xarici asılı müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri	9	(4,657)	(6,384)
Pul vəsaitlərinin hərəkətinin həddi üzrə xalis zərər	13	(20,801)	-
İl üzrə digər məcmu zərər, vergilər çıxıldıqdan sonra		(25,458)	(32,088)
İl üzrə cəmi məcmu zərər		(306,209)	(267,385)
Zərəre aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(209,296)	(193,209)
Qeyri-nəzarət payına		(71,455)	(42,088)
		(280,751)	(235,297)
Cəmi məcmu zərəre aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(234,754)	(225,297)
Qeyri-nəzarət payına		(71,455)	(42,088)
		(306,209)	(267,385)

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2019-cu ildə baş a çatan il	31 dekabr 2018-ci ildə baş a çatan il
Əməliyyat fəaliyyətləri			
Vergidən əvvəl zərər		(279,680)	(229,632)
<i>Vergidən əvvəl zərəri xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər</i>			
Maliyyə xərcləri	4, 10, 14, 15	439,916	350,241
Əsas vəsaitlərin və istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi və tükənməsi	4, 6	237,272	120,404
Asılı müəssisənin nəticəsində pay	9	8,859	3,308
Digər gəlir	14	(22,838)	(20,243)
Faiz gəliri	19	(44,642)	(34,817)
<i>Dövriyyə vəsaitlərində dəyişikliklər</i>			
Debitor borcları		(11,451)	(19,865)
Mal-material ehtiyatları		(411)	(2,563)
Digər aktivlər		27,762	(15,011)
Təxirə salınmış gəlirlər		–	(2,054)
Ticarət və digər kreditör borcları		(2,454)	1,705
Hesablanmış öhdəliklər		1,565	(994)
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş pul vəsaitləri		353,898	150,479
Ödənilmiş vergi		(4,380)	(1,608)
Alınmış faiz		6,174	3,765
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		355,692	152,636
İnvestisiya fəaliyyətləri			
Depozitlərin yerləşdirilməsi	11	(50,000)	(480,000)
Depozitlərin çıxarılması	11	370,000	–
Üçüncü tərəflərə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	(48,720)	(69,530)
Asılı müəssisəyə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	–	(176,808)
Asılı müəssisə tərəfindən ödənilmiş borc öhdəliyi	10	–	594,349
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri		–	(139,449)
Neft-qaz əmlakına investisiyalar		(75,197)	(5,140)
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərinə əlavələr		(518,601)	(913,150)
Asılı müəssisəyə investisiya	9	(25,951)	(44,945)
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(348,469)	(1,234,673)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri			
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarların törəmə müəssisəyə qoyuluşu	13	99,470	174,717
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		99,470	1,179,930
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət paylarının satışından daxilolmalar	13	–	95,000
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(159,147)	–
İcarə öhdəliklərinin əsas hissəsinin ödənilməsi	4	(5,439)	–
Ödənilmiş faiz		(251,002)	(209,762)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(216,648)	1,239,885
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		(209,425)	157,848
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	304,633	146,785
İlin sonunda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	95,208	304,633

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Digər ehtiyatlar	Məcmu məzənnə fərqləri	Yığılmış zərər	Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2018-ci il	2,415,800	31,481	(45,176)	20,652	(135,964)	2,286,763	1,031,116	3,317,909
II üzrə zərər	-	-	-	-	(193,209)	(193,209)	(42,088)	(235,297)
digər məcmu zərər	-	-	-	(32,088)	-	(32,088)	-	(32,088)
Cəmi məcmu zərər	-	-	-	(32,088)	(193,209)	(225,297)	(42,088)	(267,385)
Törmə müəssisədə səhmlərin satılması	-	-	10,995	-	-	10,995	179,359	190,354
Qeyri-nəzarət payın mülkiyyətçiləri olan səhmdarlar tərəfindən qoyuluş (Qeyd 13)	-	-	-	-	-	-	174,717	174,717
31 dekabr 2018-ci il	2,415,800	31,481	(34,181)	(11,436)	(329,173)	2,072,491	1,343,104	3,415,595
II üzrə zərər	-	-	-	-	(209,296)	(209,296)	(71,455)	(280,751)
Digər məcmu zərər	-	-	(20,801)	(4,657)	-	(25,458)	-	(25,458)
Cəmi məcmu zərər	-	-	-	(4,657)	(209,296)	(234,754)	(71,455)	(306,209)
Qeyri-nəzarət payın mülkiyyətçiləri olan səhmdarlar tərəfindən qoyuluş (Qeyd 13)	-	-	-	-	-	-	99,470	99,470
31 dekabr 2019-cu il	2,415,800	31,481	(54,982)	(16,093)	(538,469)	1,837,737	1,371,119	3,208,856

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət" və ya "CQD QSC") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 287 sayılı 25 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Şirkət 31 mart 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Şirkətin 51%-i Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ("İN") tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Respublikasının hökumətinə ("Dövlət"), 49%-i isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə ("SOCAR") məxsusdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Rəsmi ünvan: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti, 73.

Şirkət "Şahdəniz" (ŞD) qaz-kondensat yatağının tam miqyaslı istismarı, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin ("CQBK") genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri ("TANAP") və Trans-Adriatik Boru Kəməri ("TAP") layihələrində (birlikdə "Layihələr") Dövlətin iştirak paylarının birləşdirilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədləri ilə təsis edilmişdir. Şirkətin törəmə müəssisələri aşağıdakılardır:

Adı	Təsis olunduğu ölkə	% kapitalda pay	
		31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
SGC Upstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
SGC Midstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
TANAP Doğalgaz İletim A.Ş. ("TANAP A.Ş.")	Türkiyə	51%	51%
AzTAP GmbH	İsveçrə	100%	100%

Şirkət AzTAP GmbH-nin vasitəçiliyi ilə Trans Adriatic Pipeline AG-də ("TAP AG") 20%-lik pay saxlayır.

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri**Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası**

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi Qrupun fəaliyyətini yaxın gələcəkdə davam etdirəcəyini, aktivlərini realizə edə biləcəyini və fəaliyyətinin adi gedışatında öhdəlik və təəhhüdlərini yerinə yetirə biləcəyini nəzərdə tutur. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun 1,312 ABŞ dolları məbləğində xalis cari aktivləri olmuşdur. Bundan əlavə, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun yaxın gələcəkdə əhəmiyyətli pul vəsaitlərinin xərclənməsini tələb edəcək əsaslı öhdəlikləri (Qeyd 23) və uzunmüddətli kredit müqavilələri (Qeyd 14) olmuşdur.

Qrupun rəhbərliyi cari Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi ("HPBS") əsasında karbohidrogenlərin satışından kifayət qədər məbləğdə daxilolmalar və təbii qazın CQBK, TANAP və TAP boruları vasitəsilə nəqlindən daxilolmalar gözləyir. Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, yuxarıda qeyd edilən mənbələrdən alınmış vəsaitlər onun maliyyə öhdəliklərini qarşılamağa kifayət edəcək və Qrup yaxın gələcəkdə fəaliyyətini daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi davam etdirə biləcək.

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Törəmə müəssisələr (strukturlaşdırılmış müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarətində olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarətə bu halda nail olunur ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərə məruz qalsın və ya hüquqlar əldə etsin və investisiya obyektində səlahiyyəti vasitəsilə həmin daxilolmalara təsir etmək imkanı qazansın. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız aşağıdakılara malik olduğu halda nəzarət edir:

- ▶ Investisiya obyektində səlahiyyətə (yeni investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarəetmə imkanını verən mövcud hüquqlara malik olsun);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərin təsirinə və ya hüquqlara malik olsun; və
- ▶ Investisiya obyektində olan səlahiyyətindən istifadə edərək, onun daxilolmalarına təsir etmək imkanına malik olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şərtləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə əsasında razılaşma;
- ▶ Digər müqavilə əsasında razılaşmalardan irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Qrup investisiya obyektində nəzarətin olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şərtlər nəzarətin üç elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişikliyin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə reallaşmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, reallaşmamış zərərər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirin hər bir komponenti kəsir qalığı olan qeyri-nəzarət payı ("QNP") yaratdığı halda belə Qrupun səhmdarlarına və QNP-yə aid edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satınalma metodu üzrə uçota alınır. Satınalma dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Alıcı müəssisə hər bir müəssisə birləşməsi üçün satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin ədalətli dəyəri və ya xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə və təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini alış tarixində qüvvədə olan müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və şərtlərə əsasən qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payı ("QNP") olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yeni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və QNP-nin balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. QNP-yə verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birləşmə baş verdiyi tarixdən ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrin uçotu üçün "payların birləşdirilməsi" metodunu tətbiq edir.

"Payların birləşdirilməsi" metoduna aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Birləşən müəssisələrin aktivləri və öhdəlikləri balans dəyəri ilə əks etdirilir. Birləşmə tarixində ədalətli dəyərləri əks etdirmək və ya hər hansı yeni aktiv və ya öhdəliyi tanımaq üçün düzəlişlər aparılmır. Yalnız mühasibat uçotu prinsiplərinin uyğunlaşdırılması məqsədilə düzəlişlərə yol verilir;
- ▶ Birləşdirmə nəticəsində heç bir "yeni" qudvil tanınmır. Tanınan yeganə qudvil birləşən müəssisələrin hər hansı birinə aid olan mövcud qudvidir. Ödənilmiş/köçürülmüş vəsait və alınmış xalis aktivlər arasında hər hansı fərq kapitalın tərkibində tanınır;
- ▶ Cəmi məcmu gəlir birləşmə baş verdiyi dövrdən birləşən müəssisələrin nəticələrini əks etdirir.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlk olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və ya öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Qrup ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan Qrupun əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

Asılı müəssisəyə investisiya

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Qrupun asılı müəssisəyə investisiyası pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən, asılı müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər məcmu gəlirində (DMG) hər hansı dəyişiklik Qrupun digər məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Bundan əlavə, asılı müəssisənin birbaşa kapitalında tanınmış dəyişikliklər olanda, Qrup müvafiq hallarda hər hansı dəyişiklikdə payını kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanıyır. Qrup ilə asılı müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən کنار təqdim edilir və asılı müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və tömə müəssisələrdə QNP-ni əks etdirir.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Asılı müəssisəyə investisiya (davamı)

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri məcmu gəlir haqqında hesabatda "Asılı müəssisənin mənfəətində pay" kimi tanıyır.

Asılı müəssisə üzərində əhəmiyyətli dərəcəli təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərlə ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

ŞD HPBS, SCPC və AQTŞ-yə investisiyalar

Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin ("ŞD HPBS") müddəalarına uyğun olaraq, Qrup layihənin aktivlərində müəyyən paya sahibdir və layihənin öhdəliklərində müəyyən paya görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Qrupa bütün layihə üzrə çekilmiş xərclərin və əldə edilmiş gəlirlərin müəyyən hissəsi aiddir. Beləliklə, Qrup ŞD HPBS-yə investisiyasını baza aktivlərində, öhdəliklərində, layihə üzrə çekilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup CQBK layihəsində iştirak payını "South Caucasus Pipeline Company Limited" şirkətində ("SCPC") investisiyasına aid olan bölünməmiş pay hesab edir və onu layihə üzrə müvafiq aktivlərdə, öhdəliklərdə, çekilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup ŞD Layihəsinin digər Podratçı Tərəfləri və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə birlikdə təsis edilmiş Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində ("AQTŞ") pay saxlayır. AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş xüsusi strukturlaşdırılmış müəssisədir və gəlir əldə etmədən/zərər çəkmədən fəaliyyət göstərir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər ABŞ dolları ilə təqdim edilir və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, yaxın minədək yuvarlaqlaşdırılır.

Şirkət, onun törəmə və asılı müəssisələrinin funksional valyutaları aşağıda təqdim edilir:

SGC QSC	ABŞ dolları
SGC Upstream MMC	ABŞ dolları
SGC Midstream MMC	ABŞ dolları
TANAP A.Ş.	ABŞ dolları
AzTAP GmbH	Avro
TAP AG	Avro

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri (davamı)

Qrup müəssisələrinin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqləndikdə Qrup müəssisələrinin nəticələri və maliyyə vəziyyəti aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) Hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) Hər bir məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent – məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnəsi 1.1197 ABŞ dolları üçün 1 Avro (31 dekabr 2018-ci il: 1.1452 ABŞ dolları üçün 1 Avro) olmuşdur.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər aktiv və öhdəlikləri uzunmüddətli kimi təsnif edir.

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;

Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;

Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün işə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə (DMGƏD) və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə (MZƏD) ölçülmüş kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DMG vasitəsilə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə "yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini (YƏMFÖ)" təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərle tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərle tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərle ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır və;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini təşkil edən pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlirlər və zərərər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərle maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları, kredit üzrə debitor borcları və digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri daxildir.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitləri əldə etmək hüququnun vaxtı başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və gecikmədən ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup MZƏD ilə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün GKZ ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun əldə etməni gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərq ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlk tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün hesablanır (12aGKZ). İkinci tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində GKZ) əsaslanır.

Qrup müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə hər hansı kredit təminatları nəzərə almadan əldə edilə bilməsi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivini üzrə defoltun baş verdiyini hesab edə bilər. Maliyyə aktivini müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpa ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə öhdəlikləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kredit və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunan törəmə alətlər kimi təsnif edilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır, kredit və borc öhdəlikləri ilə bağlı olan maliyyə öhdəliklərindən isə birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri çıxılır.

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə öhdəliklərinin sonrakı ölçülməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. İlk tanınmadan sonra müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olan faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilməklə amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülür. Gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öhdəliklər uçotdan çıxarıldıqda, eləcə də effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsi metodunun ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi metodunun amortizasiyası konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Əvvəlcədən müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olmayan borc öhdəlikləri gözlənilən ödəmə cədvəlinin şərtlərinə uyğun olaraq ölçülür.

Ticarət və digər kreditör borcları

Ticarət və digər kreditör borcları biznes tərəfdaşı öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirəndə hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır, daha sonra isə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri (davamı)

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə öhdəliyi o halda uçotdan çıxarılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditör tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri çox dəyişərsə, bu dəyişiklik və ya əvəz edilmə ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Müvafiq balans dəyərlərindəki fərq il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız o vaxt qarşılıqlı əvəz olunur və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur ki, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün hal-hazırda qanuni hüquq var və müəssisənin ya hesablaşmanı xalis məbləğlə həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti var.

Tөрəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu

İlkin tanınma və sonrakı ölçülmə

Qrupun asılı müəssisəsi özünün xarici valyuta və faiz dərəcəsi risklərini hedcinq etmək üçün faiz dərəcəsi svopu müqavilələri kimi төрəmə maliyyə alətlərindən istifadə edir. Bu cür төрəmə maliyyə alətləri ilkin olaraq төрəmə müqavilənin bağlandığı tarixdə ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə ədalətli dəyərlə yenidən ölçülür. Ədalətli dəyər müsbət olduqda төрəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır.

Hedcinq uçotu məqsədləri üçün, hedclər aşağıdakı kimi təsnif edilir:

- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliyin və ya tanınmamış qəti öhdəliyin dəyişməsi riskinin hedcinqi üçün ədalətli dəyər hedcləri;
- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliklə bağlı konkret riskə və ya yüksək dərəcədə ehtimal edilən proqnoz əməliyyatına aid olan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişkənlik riskinin və ya tanınmamış qəti öhdəlikdə xarici valyuta riskinin hedcinqi üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri.

Hedcinq münasibətlərinin başlanğıcında Qrupun asılı müəssisəsi hedcinq uçotunu tətbiq etmək niyyətində olduğu hedcinq münasibətlərini, eləcə də risklərin idarə edilməsi məqsədini və hedcinqi tətbiq etmək üçün strategiyayı rəsmi qaydada müəyyən edir və sənədləşdirir.

Sənədlərə hedcinq alətinin, hedcinq edilən maddənin müəyyən edilməsi, hedcinq edilən riskin təbiəti və Qrupun asılı müəssisəsinin hedcinq münasibətinin hedcinqin effektivliyi üzrə tələbləri qarşılıq-
qarşılamamasını necə qiymətləndirəcəyi (o cümlədən hedcinqin effektiv olmamasının səbəbləri və hedcinq əmsalının necə müəyyən edilməsinin təhlili) əks olunmalıdır. Hedcinq münasibəti, aşağıdakı bütün tələblər yerinə yetirilərsə, hedcinq uçotu üçün uyğun hesab edilir:

- ▶ Hedcinq edilən maddə ilə hedcinq aləti arasında iqtisadi əlaqə var;
- ▶ Kredit riskinin təsiri həmin iqtisadi əlaqədən irəli gələn dəyər dəyişikliklərinə təsir göstərmir;
- ▶ Hedcinq münasibətinin hedcinq əmsalı Qrupun faktiki hedcinq etdiyi hedcinq edilən maddənin kəmiyyəti və Qrupun asılı müəssisəsinin həmin hedcinq edilən maddənin kəmiyyətini hedcinq etmək üçün faktiki istifadə etdiyi hedcinq alətinin kəmiyyətindən irəli gələn əmsala bərabərdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu (davamı)

Hedcinq uçotu üzrə meyarlara cavab verən hedcinq münasibətləri aşağıdakı kimi uçota alınır:

Ədalətli dəyər hedcinqi

Hedcinq alətinin ədalətli dəyərində dəyişiklik mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda digər xərc kimi tanınır. Hedcinq edilən riskə aid olan hedcinq maddəsinin ədalətli dəyərində dəyişiklik hedcinq maddəsinin balans dəyərinin bir hissəsi kimi qeydə alınır və həmçinin mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda digər xərc kimi tanınır.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maddələrə aid ədalətli dəyər hedcləri üçün balans dəyərində hər hansı düzəliş mənfəət və ya zərər vasitəsilə EFD metodundan istifadə etməklə hedcinqin qalan müddəti üzrə amortizasiya edilir. EFD-nin amortizasiyası düzəliş yarananda və hedcinq maddəsinin hedcinq edilən riskə aid ədalətli dəyər dəyişikliklərlə bağlı düzəlişlərin edilməsi tamamlanandan gec olmayaraq başlaya bilər.

Hedcinq edilən maddə uçotdan çıxarılsa amortizasiya edilməmiş ədalətli dəyər bilavasitə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Tanınmamış qəti öhdəlik hedcinq edilmiş maddə kimi müəyyən edildiyi zaman, hedcinq edilmiş riskə aid qəti öhdəliyin ədalətli dəyərində sonrakı məcmu dəyişiklik müvafiq gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla aktiv və ya öhdəlik kimi tanınır.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri

Hedcinq aləti üzrə gəlir və ya zərərin effektiv hissəsi DMG-də pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinqi üzrə ehtiyatda tanınır, bu zaman hər hansı qeyri-effektiv hissə bilavasitə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır. Pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinq ehtiyatına hedcinq aləti üzrə məcmu gəlir və ya zərər və hedcinq edilən maddənin ədalətli dəyərində məcmu dəyişiklik (hansının daha aşağı olmasından asılı olaraq) nəzərə alınmaqla düzəlişlər edilir.

Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və lazım gələrsə yığılmış dəyərsizləşmə zərərini ilkin dəyərdən çıxılmaqla qeydə alınır. Bu dəyərə tanınma meyarı qarşılandığı halda, neft-qaz aktivlərinin dəyişdirilən hissələrinin dəyəri və uzunmüddətli tikinti layihələrinin borc öhdəlikləri üzrə xərcləri daxildir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Neft-qaz aktivlərinin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, neft-qaz aktivləri üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Neft-qaz aktivlərinin satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Tamamlanmamış tikinti

Boru kəməri sistemlərinin tikintisi və gücünün genişləndirilməsi üçün layihələrə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan bütün xərclər tamamlanmamış tikinti kimi kapitallaşdırılır. Tamamlanmamış tikinti maya dəyəri ilə uçota alınır və köhnəlmə hesablanır. Tamamlanmamış tikinti tamamlandıqı zaman əsas vəsaitlərə köçürülür.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya

Neft-qaz aktivləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır və bu zaman əmlak alışlarının dəyəri üçün təsdiq edilmiş ehtiyatlar, kəşfiyyat və istismar xərcləri üçün isə təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlar əsas götürülür.

İstehsal vahidinin amortizasiya dərəcəsinin tətbiq edildiyi baza aktivləri müəyyən edilərkən istismar quyularının planlaşdırılmış qrupu ilə əlaqədar dənizdə hasilat platformasının, terminalın dəyəri və çəkilməmiş digər istismar xərcləri, əlavə istismar quyuları qazılanadək, hələ qazılmamış quyulara aid olan istismar xərcləri qədər azaldılır. Eynilə, tükənmə dərəcəsi hesablanarkən yalnız əhəmiyyətli əlavə istismar xərcləri çəkildikdən sonra istehsal ediləcək təsdiq edilmiş ehtiyatlar təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlardan çıxarılır.

Boru kəməri sistemləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası boru kəmərlərinin istifadə dövrü ərzində birbaşa silinmə metodundan istifadə etməklə hesablanır. CQBK-nin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istifadəyə verildiyi 25 noyabr 2006-cı il tarixindən etibarən otuz il təşkil edir. TANAP boru kəməri sisteminin ehtimal edilən istifadə müddətinin 2062-ci ilədək olması gözlənilir.

Aktiv artıq onun istifadə müddətinin sonunda ehtimal edilən vəziyyətdədirsə, aktivin qalıq dəyəri Qrupun hazırda ehtimal edilən silmə xərclərini çıxmaqla aktivin silinməsindən əldə edəcəyi təqribi məbləğə bərabərdir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və istifadə müddətləri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və müvafiq düzəlişlər edilir.

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci

Qrup neft və təbii qazın işlənməsi fəaliyyətində mühasibat uçotunun müvəffəqiyyətli cəhdlər metodundan istifadə edir. Yer təkinin işlənməsi hüququnu əldə etmək, texniki mümkünlüyü müəyyən etmək, müəyyən edilmiş ehtiyatların kommersiya faydasını qiymətləndirmək, eləcə də təsdiq edilmiş ehtiyatları tapan kəşfiyyat quyularını qazmaq və avadanlıqla təchiz etmək üçün çəkilən xərclər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin tərkibində kapitallaşdırılır. Təsdiq edilmiş ehtiyatları tapmayan kəşfiyyat quyularının qazılmasına çəkilən xərclər, geoloji və geofiziki xərclər və təsdiq edilməmiş aktivlərin saxlanması ilə bağlı məsrəflər isə birbaşa xərc kimi tanınır.

Təsdiq edilmiş neft və təbii qaz ehtiyatları müəyyən ediləndə və rəhbərlik işləmənin aparılmasını təsdiq edəndə, müvafiq kapitallaşdırma məsrəfləri ilk öncə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir və (tələb edilərsə) hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınır, sonra isə qalıq neft-qaz aktivlərinə köçürülür. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya hesablanmır.

İcarələr

Qrup müqavilənin bağlandığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yəni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

Qrup icarəçi qismində

Qrup, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanıma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır. 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri haqqında məlumat Qeyd 4-də təqdim edilir.

Qrup icarədar qismində

Qrupun aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat təbiətinə görə yaranan icarə gəliri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə uçota alınır və mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda gəlirlərə daxil edilir. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılması və tənzimlənməsinə çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərinə əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır. Dəyişən icarə ödənişləri qazanıldığı dövrdə gəlirlər kimi tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirməməsi riski yarananda, hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ödənişin ilkin məbləği ilə tanınır və uçota alınır. Uzunmüddətli aktivlər üçün avans ödənişləri, eləcə də bir ildən uzun müddət ərzində təmin ediləcək avans ödənişləri uzunmüddətli avans ödənişləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borclar üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitalaşdırılır. Bütün digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borclar üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa və ya aktiv üçün dəyərsizləşmə testinin aparılması tələb olunursa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən məbləğini hesablayır. Aktivin bərpa edilə bilən məbləği satış məsrəfləri çıxılmaqla aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin (PVYV) ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır və hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün fərdi olaraq müəyyən edilir. Aktivin və ya PVYV-in balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən məbləğindən çox olduğu hallarda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun dəyəri bərpa edilə bilən məbləğədek azaldılır.

Davam edən əməliyyatlar üzrə dəyərsizləşmə zərərləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda dəyərsizləşən aktivin funksiyasına uyğun olan xərc kateqoriyalarında əks etdirilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Xam neftin istehsal dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Bu dəyər hər bir məhsulu cari yerinə və vəziyyətinə çatdırmaq məqsədilə fəaliyyətin adi gedində çəkilən bütün xərcləri daxil edir. Xam neftin dəyəri alış dəyəri, tükənmə və köhnəlmə xərcləri və qaimə xərclərindən ibarətdir. Xam neftin xalis satış dəyəri fəaliyyətin adi gedində ehtimal edilən satış qiymətindən gözlənilən tamamlama və satış xərclərini çıxmaqla müəyyən edilir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, ŞD HPBS-nin Podratçı Tərəfləri kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatlarında işlədilən neft-qaz hasilatı aktivlərinin yekun ləğvini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırlar. ŞD HPBS-yə uyğun olaraq, ləğv etmə işləri fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin on faizindən artıq ola bilməz. Qrup aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cəmi məbləğində payını ŞD HPBS-nin şərtlərinə uyğun olaraq ilin sonuna kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları zamanı çekilmiş bütün əsaslı məsrəflərə on faizlik limit tətbiq etməklə qiymətləndirir. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cari dəyəri Qrup tərəfindən aktivlər quraşdırıldığı və ya istismara verildiyi zaman öhdəlik kimi qeydə alınır. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2019-cu il tarixinə öhdəliyə xas olan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla düzəliş aparılmış 4.76% (31 dekabr 2018-ci il: 6.26%) risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış gələcək aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin cari dəyərinə bərabərdir. Öhdəliyin məbləğinə bərabər olan məbləğdə müvafiq maddi aktiv yaradılaraq neft-qaz hasilatı aktivlərinin dəyərinə daxil edilir. Daha sonra isə bu məbləğ neft-qaz hasilatı aktivlərinin bir hissəsi kimi təsdiq edilmiş ehtiyatlar əsasında hasilat həcminə müvafiq olaraq köhnəlir və gəlirdən silinir. İstismardan çıxarmanın təxmin edilmiş vaxtında və ya dəyərində dəyişikliklər ehtiyata düzəliş etməklə və neft-qaz hasilatı aktivlərinə müvafiq düzəliş etməklə perspektiv qaydada nəzərə alınır. Ləğv etmə öhdəliyi üzrə diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş maliyyə xərcinə daxil edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər (davamı)

Gürcüstan və Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış "Ev Sahibi Hökumət Anlaşması"na ("ESHA"-ya) uyğun olaraq, ESHA-ya xitam verildikdən sonra 30 gündən gec olmayaraq SCPC şirkəti, boru kəmərinin istismardan çıxarılması öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair həmin Hökumətlərə istismardan çıxarma planını təqdim etməlidir. Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyinin məbləği SCPC şirkətinin səhmdarları tərəfindən kapitallaşdırılır. Qrup SCPC-dəki iştirak payı ilə bağlı müvafiq aktivin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliyi tanıyır.

Türkiyə hökuməti ilə imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq, Qrup ESHA-nın müddəti başa çatdıqdan sonra (2062) bütün istismardan çıxarma öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Qrup tikinti işlərinə 2015-ci ilin mart ayında başlamışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup istismardan çıxarma işlərini tələb edən tamponaj xidmətləri, kompressorların və SCADA avadanlığının yerləşdirilməsi üzrə işləri yerinə yetirmişdir. Hesabat tarixinə cari öhdəliyi ödəmək üçün Qrupun tanıdığı istismardan çıxarma öhdəliyi tələb olunan xərclərin rəhbərlik tərəfindən ən yaxşı qiymətləndirilməsini təmsil edir.

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri Azərbaycanda istehsal edilən təbii qazın və xam neftin satışı və təbii qazın Türkiyəyə nəql edilməsindən əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Qrupun həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır.

Təbii qazın və xam neftin satışı

Malların satışının ümumiyyətlə yeganə icra öhdəliyi olacağı gözlənilən müştərilərlə müqavilələr üçün Qrup təbii qazın və xam neftin satışından gəlirləri aktiv üzrə nəzarət müştəriyə keçdiyi anda tanımışdır.

Təbii qazın nəql edilməsi

Qrupun təbii qazın nəqli ilə bağlı müştərilərlə bağladığı müqavilələrə müvafiq təbii qazın nəql edilməsi haqqında müqavilələrə əsasən təbii qazın çıxış nöqtələrinə çatdırılması daxildir. Qrup gəlirləri yalnız vəd edilmiş xidməti müştəriyə ötürülməklə müəyyən edilmiş icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi zaman tanıyır.

Overlift və anderlift xam neftinin uçotu

Neft-qaz məhsullarının istehsalı üçün Qrup ŞD HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərir. Qrup gəlirləri xam neftin faktiki satış həcmi əsasında tanıyır və məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və tərəfin cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun həcmi arasındakı hər hansı fərqlə nəticələnən istehsalda dəyişkənlik ilə bağlı heç bir dəyişikliklər etmir. Faktiki satılmış həcmə uyğunlaşmaq məqsədilə istehsalda dəyişkənliyi nəzərə almaqla satışların maya dəyərində düzəlişlər edilir. Anderlift aktivini və overlift öhdəliyinin ilkin tanınma zamanı ölçülməsi üçün Qrup maya dəyəri metodundan istifadə edir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınacağına və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyinə əsaslı əminlik olanda uçota alınır. Qrant aktiv maddəsinə aid olanda əlaqəli aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti üzrə bərabər məbləğdə gəlir kimi tanınır.

Bazar dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət (və ya dövlətə məxsus müəssisə) üçün buraxılan istiqrazdan əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi uçota alınır. Belə fayda buraxılmış istiqrazın ilkin ədalətli dəyəri ilə alınmış daxilolmalar arasındakı fərq kimi ölçülür.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qrup SCPC şirkətinin vergi öhdəliklərində (xüsusilə Azərbaycanda mənfəət vergisi, Gürcüstanda mənfəət vergisi və Gürcüstanda minimal vergi öhdəlikləri) 6.67% payının maliyyələşdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Podratçı Tərəflər mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Lakin ŞD HPBS-nə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət müəssisəsi xam neftin və təbii qazın satışları üzrə daxilolmalardan hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup mənfəət vergisini və əlaqəli gəlirləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda tanıyır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış vergi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri çıxılmaq üzrə olan bütün müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərləri üzrə tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, çıxılan müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin əvəzinə vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olacağı ehtimalı olduqda tanınır. Aşağıdakı hallar istisnadır:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri müəssisələrin birləşməsi olmayan əməliyyatda aktivin və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından yarandığı və əməliyyat zamanı mühasibat mənfəəti və vergi tutulan mənfəət və ya zərərə təsir etmədiyi hal;
- ▶ Törəmə müəssisələr, asılı müəssisələr və birgə razılaşmalardakı iştirak payları ilə əlaqədar çıxılan müvəqqəti fərqlər ilə bağlı – təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa olacağı ehtimalı və müvəqqəti fərqlərin istifadəsinin mümkün olduğu vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olduğu halda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

TANAP A.Ş.-nin əməliyyat vergisi

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 5.95 ABŞ dolları məbləğində vergi ödəməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat Qrupun əsas qərarları qəbul edən şəxsinə təqdim edilən daxili hesabatlara uyğun şəkildə təqdim edilir. Gəlirləri, aktivlərinin nəticələri bütün seqmentlərin on faizindən az olmayan seqmentlər ayrıca təqdim edilir.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əlaqəli tərəflər dedikdə, tərəflərdən birinin digər tərəfə nəzarət etmək və ya digər tərəfin maliyyə və əməliyyat qərarlarının çıxarılmasına mühüm təsir göstərmək imkanına malik olması nəzərdə tutulur. Hər bir mümkün əlaqəli tərəf münasibətləri nəzərdən keçirilərkən münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də diqqət yetirilir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların xüsusiyyətindən irəli gələrək, onların kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlar kimi hesab edilməsi gözlənilə bilməz.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında şərti öhdəliklər tanınmır. Şərti aktiv konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin, iqtisadi səmərələrin əldə edilməsi ehtimalı mövcud olanda açıqlanır.

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən mülahizələrin, təxminlərin və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bunlar isə hesabatda daxil edilən aktiv və öhdəliklərin, gəlir və xərclərin məbləğlərinə və hesabat dövrünün sonunda təəhhüdlərin, zamanətlərin və şərti öhdəliklərin açıqlamalarına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələrlə və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik gələcək dövrlərdə təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişin edilməsini tələb edən nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq, gəlirlərin tanınması və şərti aktiv və öhdəliklərə aid olan təxminlər də daxil olmaqla, öz təxminlərini qiymətləndirir. Rəhbərlik öz təxminlərini mövcud şəraitdə müxtəlif xüsusi bazar fərziyyələri ilə əsaslandırır və bununla aktivlərin digər mənbələrdən əldə edilə bilməyən balans dəyərləri haqqında ehtimallara əsas yaradır. Müxtəlif ehtimal və ya şərtlərdən asılı olaraq, faktiki nəticələr bu təxminlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans məbləğlərində ciddi düzəlişlərin aparılması riskinə səbəb olan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə olan gələcəyə və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliklərinin digər əsas mənbələrinə dair əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Hesabatda göstərilən təsdiq edilmiş və mümkün ehtiyatların çıxarılma bilən həcmli qiymətləndirildiyi zaman gələcək pul hərəkətləri üçün əmtəə qiymətləri, məzənnə dərəcələri, diskont dərəcələri və istehsal və nəqliyyat xərcləri ilə bağlı subyektiv fərziyyələr nəzərə alınır. Bundan əlavə, rezervuarların həcmi, forması, dərinliyi və kəmiyyətini və onların gözlənilən istismarını qiymətləndirmək məqsədilə mürəkkəb geoloji və geofiziki modellərin şərhinə də tələb olunur. Ehtiyatların qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən iqtisadi, coğrafi və texniki amillər vaxtaşırı olaraq dəyişə bilər, hesabat verilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklər gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərə görə aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərinə təsir göstərə bilər. Ehtiyatlar məcmu gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə, tükenmə və amortizasiya xərcləri məbləğinin ayrılmaz hissəsidir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatları Dövlətlə podratçı tərəflər arasında hasilatın bölünməsi normasında dəyişikliyə görə qiymətin dəyişməsinə əsaslanır. Təbii qazın qiymətləri xam neftin qiymətləri və digər giriş məlumatlarından asılı olaraq sabit və ya dəyişkən olan uzunmüddətli satış müqavilələrinə əsasən hesablanır.

Qiymətləndirilmiş kommersiya ehtiyatlarının səviyyəsi, həmçinin, Qrupun işlənmə və hasilat aktivlərinin balans dəyərinin dəyişməsinin müəyyən edilməsində mühüm amildir.

GKZ-nin ölçülməsi

Müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri maliyyə institutlarının kredit reytinglərinə əsaslanır. Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup, keçmiş dövrlərdə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəni proqnoz məlumatlarına uyğunlaşdırmaq üçün matrisi dəqiqləşdirəcək. Məsələn, proqnoz maliyyə şəraitlərinin (məsələn ümumi yerli məhsulun) növbəti ildə pisləşməsi, nəticədə sektorda defolt saylarının artması gözlənilirdi halda keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir. Hər hesabat tarixində keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir və proqnoz qiymətləndirmələrində dəyişikliklər təhlil edilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və iqtisadi proqnoza həssasdır. Qrupun əvvəlki dövrlər üzrə kredit zərəri təcrübəsi və iqtisadi şəraitə dair proqnozları da müştərinin gələcək faktiki defoltunun göstəricisi ola bilər.

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinə dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsinə ("AFD") istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda (məs. Qrup maliyyə əməliyyatları aparmadıqda) və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda (məs. icarələr Qrupun funksional valyutasında olmadıqda) qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Qeyd 2-də göstərilirdi kimi, ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup ŞD yatağının neft-qaz ehtiyatlarının yetmiş faizi (70%) hasil edildikdə ləğv etmə fonduna vəsaitlər ayırmalı olacaqdır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər belə öhdəliklərə xas olan risklərə uyğunlaşdırılmış risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış, hazırda işlədilən aktivlərlə bağlı gözlənilən ayırmaların məbləğində əks etdirilir. Bu qiymətləndirmə Qrupdan gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin vaxtını proqnozlaşdırmağı və Qrupun öhdəliklərinə xas olan risksiz dərəcəyə düzəliş etməyi tələb edir və beləliklə də, qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ləğv etmə fonduna ayırmaların 2027-ci ildə başlaması fərziyyəsinə əsaslanır (Qeyd 15). Hesablamada istifadə edilmiş ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimal etdiyi dərəcədən 1% çox / az olsa, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 14,646 ABŞ dolları az / 12,803 ABŞ dolları çox olardı.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

Neft-qaz aktivlərinin əvəzinin ödənilə bilməsi

Hər hesabat dövründə Qrup dəyersizləşmə əlamətinin mövcudluğu baxımından hər bir PVYV-ni yoxlayır. Dəyersizləşmə əlaməti mövcuddursa, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsi aparılır. Bərpa edilə bilən məbləğ – satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərin və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanıdır. Bu qiymətləndirmələr uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, ehtiyatlar və əməliyyat nəticələri (buna hasilat və satış həcmi daxildir) kimi qiymətləndirmə və fərziyyələrin istifadə edilməsini tələb edir. Bu qiymətləndirmə və fərziyyələr risk və qeyri-müəyyənliklərə məruz qalır. Beləliklə də, şəraitlərin dəyişməsinin bu təxminlərə təsir göstərməsi ehtimalı var, bu isə aktivlərin və/və ya PVYV-lərin bərpa edilə bilən dəyərinə təsir göstərə bilər.

Aşağıda təsvir edilən dəyersizləşmə testinin aparılmasında istifadə edilən bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyəridir. İstifadə dəyərinin dəyərləndirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin ehtimal edilən gələcək hərəkəti pul vəsaitlərinin və aktivlər üçün səciyyəvi risklərin dəyərləndirilməsi zamanı cari bazar dəyərləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsindən istifadə edilməklə onların cari dəyərinə diskont edilir. Qrup istifadə dəyərini adətən rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə büdcələrindən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə təxmin edir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrup dəyersizləşmə testini aparmış və dəyersizləşmə zərərini müəyyən etməmişdir.

İstifadə dəyərinin hesablanması istifadə edilən əsas fərziyyələr

İstifadə dəyərinin hesablanması əsasən aşağıdakı mülahizələrə həssasdır:

PVYV-nin müəyyən edilməsi

PVYV digər aktivlər və ya aktivlər qrupundan əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətindən əsas etibarilə müstəqil olan aktivlər qrupunun müəyyən edilə bilən ən kiçik qrupudur. Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə görə, CQBK, TANAP və TAP layihələrinin tikintisinin yekun məqsədi ŞD yatağından təbii qazın Gürcüstan, Türkiyə və Avropa bazarlarına çatdırılmasıdır. Buna görə də bütün bu layihələr bir PVYV hesab edilir və dəyersizləşmə testi bütün Qrup səviyyəsində yerinə yetirilir.

Əsaslı məsrəflər

Qiymətləndirilmiş hasilat həcmələrini saxlamaq üçün tələb olunan əsaslı məsrəflər xüsusi yataq üçün uzunmüddətli işlənmə planlarına əsaslanır. Hesablamada istifadə edilmiş proqnoz edilən əsaslı məsrəflər rəhbərliyin ehtimalından 10% yuxarı olsaydı, bu, dəyersizləşmə üzrə zərərlə nəticələnərdi.

Xam neftin qiyməti

Proqnozlarda istifadə edilən əmtəə qiymətləri ictimaiyyətə açıqdır. Əgər hesablamada istifadə edilən proqnozlaşdırılmış qiymətlər rəhbərliyin qiymətləndirməsindən beş ABŞ dolları (5.0 ABŞ dolları) aşağı olarsa, bu heç bir dəyersizləşmə zərəri ilə nəticələnərdi.

Diskont dərəcəsi

Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozuna tətbiq edilən vergidən sonra diskont dərəcəsi PVYV üçün 8.69%-dir. Diskont dərəcəsi Qrupun konkret hallarına əsasən hesablanır və aktiv üzrə hesablanmış pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı xüsusi riskləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş artan borc öhdəliyi dərəcəsindən törəyir. Əgər hesablamalarda istifadə edilən ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimallarından 1% çox olarsa, bu, dəyersizləşmə zərəri ilə nəticələnərdi.

Şərti öhdəliklər

Öz xüsusiyyətinə görə şərti öhdəliklər yalnız bir və ya bir neçə gələcək hadisə baş verəndə yerinə yetirilməlidir. Şərti öhdəliklərin qiymətləndirilməsi gələcək hadisələrin nəticələri ilə bağlı əhəmiyyətli fərziyyələrin və mühakimənin tətbiqi ilə səciyyələnir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər**4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik**

Qrup 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq etməmişdir. Hər bir düzəlişin xarakteri və təsiri aşağıda təsvir edilir:

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri – həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK-nın 27 sayılı "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" standartını əvəz edir. Standart icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəçilərdən icarələrin çoxunu balans hesabatında tanımağı tələb edir.

16 sayılı MHBS əsasında icarədarın uçotu 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarədarlar bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifatə uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək. Beləliklə, 16 sayılı MHBS Qrupun icarədar kimi çıxış etdiyi icarələrə təsir göstərməmişdir.

16 sayılı MHBS-yə keçid

Qrup 16 sayılı MHBS-ni 1 yanvar 2019-cu il ilkin tətbiqetmə tarixi ilə düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodundan istifadə etməklə qəbul etmişdir. Bu metoda əsasən, müqayisəli məlumat yenidən hesablanmış və 17 sayılı MUBS və 4 sayılı BMHŞK şərhini əsasında təqdim edilməyə davam etmişdir. Qrup seçilmiş keçid yanaşmasını icarəçi qismində çıxış etdiyi bütün icarələrə ardıcıl qaydada tətbiq edir.

Qrup keçidlə bağlı praktiki məqsəduyğun vasitədən istifadə etməklə standart yalnız ilkin tətbiq tarixində 17 sayılı MUBS və 4 sayılı BMHŞK şərhini tətbiq etməklə daha əvvəl icarələr kimi müəyyən edilmiş müqavilələrə tətbiq etməyi seçmişdir.

Qısamüddətli və azdəyərli aktiv icarələri kimi təsnifləşdirilmiş icarə müqavilələrinin ləğv edilə bilən olması səbəbindən, onlar üçün icarə öhdəlikləri açıqlanmamışdır.

1 yanvar 2019-cu il tarixinə 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (artım/(azalma)) aşağıdakı kimi olmuşdur:

Aktivlər	
İstifadə hüququ olan aktivlər	39,740
Cəmi aktivlər	39,740
Öhdəliklər	
İcarə öhdəlikləri	39,740
Cəmi öhdəliklər	39,740

1 yanvar 2019-cu il tarixinə icarə öhdəlikləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklərlə aşağıdakı şəkildə üzləşdirilə bilər:

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklər	48,721
Orta çəkili artan faiz dərəcəsi (%)	
- ABŞ dolları	6.50%
- Avro	5.23%
1 yanvar 2019-cu il tarixində artan faiz dərəcəsiəndən istifadə etməklə diskont edilmişdir	39,740
1 yanvar 2019-cu il tarixində tanınmış icarə öhdəlikləri	39,740

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)

(a) 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsirinin xarakteri

16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən əvvəl Qrup özünün hər bir icarəsini (icarəçi qismində) ilkin tanınma tarixində maliyyə icarəsi və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirmişdir. Əsas aktivin mülkiyyətçiliyi ilə bağlı əsas etibarilə bütün risklər və mükafatlar Qrupa ötürüldükdə, həmin icarə maliyyə icarəsi, digər hallarda isə əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilmişdir. Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın başlanma tarixinə olan ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitalaşdırılmışdır. İcarə ödənişləri faiz (maliyyə xərcləri kimi tanınmış) və icarə öhdəliyinin azalması arasında bölüşdürülmüşdür. Əməliyyat icarəsində, icarəyə götürülmüş əmlak kapitalaşdırılmamış və icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda icarə xərcləri kimi tanınmışdır. 1 yanvar 2019-cu il tarixinə Qrupun maliyyə icarələri olmamışdır.

Daha əvvəl maliyyə icarələri kimi təsnifləşdirilmiş icarələr

Daha əvvəl maliyyə icarələri kimi təsnifləşdirilmiş icarələr üçün Qrup ilkin tətbiqetmə tarixində, tanınmış aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərini dəyişməmişdir (yəni, istifadə hüququ olan aktivlər (IHA) və icarə öhdəlikləri 17 sayılı MUBS-a əsasən tanınmış icarə aktivləri və öhdəliklərinə bərabər məbləğlərlə tanınmışdır). 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən 16 sayılı MHBS-nin tələbləri həmin icarələrə tətbiq edilmişdir.

Daha əvvəl əməliyyat icarələri kimi uçota alınan icarələr

Qrup qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri istisna olmaqla əvvəllər əməliyyat icarələri kimi təsnifləşdirilmiş istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərini icarələr üçün tanımışdır. İstifadə hüququ olan aktivlər əvvəllər tanınmış hər hansı əlaqəli əvvəlcədən ödənilmiş və yığılmış icarə ödənişləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş icarə öhdəliklərinə bərabər məbləğ əsasında tanınmışdır. İcarə öhdəlikləri ilkin tətbiqetmə tarixinə artan faiz dərəcəsindən istifadə etməklə diskontlaşdırılmış ödənilməmiş icarə ödənişlərinin cari dəyəri əsasında tanınmışdır.

Şirkət həmçinin mövcud praktiki məqsəduyğun vasitəni aşağıdakı hallarda tətbiq etmişdir:

- ▶ Əsaslı şəkildə oxşar xarakterli icarələr portfelinə vahid diskont dərəcəsi tətbiq edilmişdir;
- ▶ Qısamüddətli icarələr üzrə istisnaları icarə müddəti ilkin tətbiq etmə tarixindən sonra 12 ay ərzində bitən icarələrə tətbiq etmişdir;
- ▶ İcarə müqaviləsində icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi hüquqları olduqda icarə müddətini müəyyənləşdirərkən keçmişə nəzər salmışdır.

(b) Yeni mühasibat uçotu prinsiplərinin xülasəsi

16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən sonra Qrupun yeni mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təsvir edilir. Həmin prinsiplər ilkin tətbiqetmə tarixindən etibarən tətbiq edilmişdir:

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarə başladığı tarixdə (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər, başlanma tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri və alınmış icarə üzrə stimullar istisna olmaqla, əsas aktivin demontaj edilməsi və köçürülməsi və ya əsas aktivin və ya onun yerləşdiyi ərazinin bərpası üçün çəkiləcək xərclər üzrə ehtimal daxildir. Qrupun icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququ əldə etməyə əsaslı şəkildə əmin olması istisna olmaqla, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər üzrə gözlənilən istifadə müddəti və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) bərabər çıxılımlar metoduna əsasən aşağıdakı qaydada köhnəlmə hesablanır.

- ▶ Binalar və tikinti aktivləri 6 il;
- ▶ Nəqliyyat vasitələri 2 il.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)

Əgər Qrup icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququnun əldə edilməsinə əmin olarsa, tanınmış istifadə hüququ olan aktiv müvafiq əsas aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti ərzində dəyərsizləşir.

İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır. Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi haqqında ətraflı məlumat Qeyd 2-də təqdim edilir.

Icarə öhdəlikləri

Icarə başladığı tarixdə Qrup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və qalıq dəyəri zamanətləri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Qrup tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. Indeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

Icarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, Qrup icarə başladığı tarixə olan artan faiz dərəcəsindən istifadə edir. Başlama tarixindən sonra, faizin artmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəliklərinin məbləği artırılır, edilmiş icarə ödənişləri üçün isə azaldılır. Bundan əlavə, icarə müddətində, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində və ya əsas aktivin alınması hüququnun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verərsə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür. İcarə öhdəliyi yuxarıda göstəriləndiyi kimi yenidən ölçüldükdə, istifadə hüququ olan aktivin balans dəyərinə müvafiq düzəlişlər edilir və ya istifadə hüququ olan aktivin balans dəyəri sıfıra enərsə həmin düzəliş mənfəət və ya zərərde gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır. İcarənin həcmi azaldan icarəyə dəyişiklik baş verdikdə, Qrup həmçinin mənfəət və zərərde tanınması dayandırılmış icarə öhdəliyinin və istifadə hüququ olan aktivin hissələrinin balans dəyərləri arasındakı fərqə bərabər olan gəlir və ya zərəri tanıyır.

Artan faiz dərəcəsi (AFD)

Icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığından Qrup artan faiz dərəcəsini diskont dərəcəsi kimi istifadə edir. Artan faiz dərəcəsini müəyyən edərkən, icarəçi əsas aktivə deyil, istifadə hüququ olan aktivə oxşar şərt və girovu olan borc öhdəliklərini nəzərə alır. İcarəçinin artan faiz dərəcəsi icarəçinin oxşar iqtisadi mühitdə digərləri ilə yanaşı ödəməli olduğu faiz dərəcəsini əks etdirir. Müqavilə şərtlərinə əsasən icarə ödənişlərinin icarəçinin funksional valyutasından fərqli valyutada ifadə edilməsi tələb olunduqda, artan faiz dərəcəsi həmin valyutada olan oxşar məbləğdə borc öhdəliyi əsasında müəyyən edilməlidir.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi

Qrup qısamüddətli icarələr üzrə istisnani icarə müddəti başlanma tarixindən 12 ay və ya daha az olan və alış opsiyonunu daxil etməyən qısamüddətli icarələrə tətbiq edir. Qrup həmçinin icarəyə götürülmüş aktivin yaşından asılı olmayaraq əsas aktivin dəyərini həmin aktiv yeni olduqda onun dəyəri əsasında qiymətləndirir və yeni aktivin dəyəri 5,000 ABŞ dolları və ya daha az olduqda əsas aktivləri azdəyərli kimi uçota alır. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz-xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

Yenilənmə opsiyonu ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyən edilməsində əhəmiyyətli mühakimə

Qrup icarə müddətini icarənin uzadılması hüququnun istifadə ediləcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin uzadılması opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlər və həmin hüququn istifadə edilməyəcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin ləğv edilməsi opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)**4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)**

Yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsinin əsaslı şəkildə müəyyən olub-olmamasını qiymətləndirərkən Qrup mühakimə tətbiq edir, yeni yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsi üçün iqtisadi stimül yaradan bütün müvafiq amillər nəzərdən keçirilir. Qrupun nəzarətində olan və onun yenilənmə opsiyonundan (məs. biznes strategiyasında dəyişiklik) istifadə etmək (və ya etməmək) qabiliyyətinə təsir göstərən mühüm hadisə və ya şərtlərdə əhəmiyyətli dəyişiklik baş verərsə, Qrup başlanma tarixindən sonra icarə müddətini yenidən qiymətləndirir.

(c) *Maliyyə vəziyyəti və mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmış məbləğlər*

Qrupun tanınmış istifadə hüququ olan aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər aşağıda göstərilir:

	İstifadə hüququ olan aktivlər	İcarə öhdəlikləri
1 yanvar 2019-cu il tarixinə	39,740	39,740
Faiz xərci	–	2,400
Ödəniş	–	(7,839)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(6,864)	–
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	32,876	34,301

Qrup icarə öhdəliklərini uzunmüddətli və cari kimi təqdim edir. Hesabat tarixində və 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi tarixinə icarə öhdəlikləri aşağıda təqdim edilir. İcarə öhdəliklərinin cari hissəsi hesabat tarixindən sonrakı bir il ərzində ödəniləcək gələcək icarə ödənişlərinin dəyərini əks etdirir.

Uzunmüddətli və cari icarə öhdəliklərinin qalıqları aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2019-cu il	1 yanvar 2019-cu il
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	28,794	34,301
Cari icarə öhdəlikləri	5,507	5,439
İcarə fəaliyyətlərindən cəmi öhdəliklər	34,301	39,740

23 sayılı MHBŞK şərh "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- ▶ Müəssisənin qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirib-keçirməməsi;
- ▶ Vergi uçotunun vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisə vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- ▶ Müəssisə fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Qrup, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirməli olub-olmadığını müəyyənləşdirir və qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha yaxşı xəbər verən yanaşmanı istifadə edir. Qrup mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlikləri müəyyən edərkən əhəmiyyətli mühakimə tətbiq edir. Qrup müəkkəb çoxmillətli mühitdə fəaliyyət göstərdiyindən o, Şərhin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərib-göstərməməsini qiymətləndirmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)

Şərhi qəbul etdikdən sonra, Qrup qeyri-müəyyən, xüsusilə transfer qiymətinin müəyyən edilməsi ilə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqelərinin olub-olmamasını nəzərdə keçirmişdir. Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin müxtəlif ölkələrdəki vergi sənədlərinə transfer qiymətinin müəyyən edilməsi ilə bağlı çıxılmalar daxildir və vergi orqanları belə vergi uçotu qaydası ilə razılaşmaya bilərlər. Vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi və transfer qiymətdoymasının təhlilinə əsasən Qrup onun vergi uçotu qaydasının (o cümlədən törəmə müəssisələr üzrə) vergi orqanları tərəfindən qəbul ediləcəyi ehtimalının mövcud olmasını müəyyən etmişdir. Şərh Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir.

19 sayılı MUBS-a düzəlişlər: Plana düzəlişin edilməsi və ya hesablaşma

19 sayılı MUBS-a düzəlişlər hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma zamanı aparılan uçota aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, illik hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma baş verdikdə, müəssisədən plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən aktuar fərziyyələrdən istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün cari xidmət dəyərini müəyyən etmək tələb olunur. Bundan əlavə müəssisə plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyi (aktivin) və bu müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən diskont dərəcəsiindən istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün xalis faizi müəyyən etməlidir.

Qrupun dövr ərzində plana düzəlişlər, sekvestr və hesablaşmaları olmadığından bu düzəlişlər onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

28 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli paylar"

Düzəlişlər izah edir ki, müəssisə 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-ni iştirak payı metodu tətbiq olunmayan, lakin mahiyyətinə görə asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyanın hissəsini (uzunmüddətli pay) təşkil edən asılı və ya birgə müəssisədə uzunmüddətli paylara tətbiq edir. İzah 9 sayılı MHBS-də gözlənilən kredit zərəri modelinin bu cür uzunmüddətli paylara tətbiq olunmasını nəzərdə tutduğu üçün uyğun hesab edilir.

Düzəlişlər həmçinin izah etmişdir ki, 9 sayılı MHBS-ni tətbiq etdikdə müəssisə asılı və ya birgə müəssisənin heç bir zərərinə və ya 28 sayılı "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar" adlı MUBS-un tətbiqindən irəli gələn asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyaya düzəlişlər kimi tanınmış xalis investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinə uçota almır. Qrupun asılı və ya birgə müəssisədə uzunmüddətli paylarının olmaması səbəbindən bu düzəlişlər onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr

İllik təkmilləşdirmələr MHBS standartlarının Şura tərəfindən hazırlanması prosesinin bir hissəsidir və həcmi əhəmiyyətsiz və ya kiçik olan Şərhləri əhatə edir. 2015-2017-ci il dövründə edilmiş düzəlişlərə aşağıdakılar daxildir:

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)

3 sayılı MHBS Müəssisələrin birləşməsi – Birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyat olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərlə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələbləri tətbiq edilməlidir. Bunu etməklə, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür. Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixinin 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Birgə nəzarətin əldə olunduğu heç bir əməliyyat olmadığından bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

11 sayılı MHBS Birgə əməliyyatlar – Birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi müəssisə təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzəlişlər izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülmür. Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Birgə nəzarətin əldə olunduğu heç bir əməliyyat olmadığından bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

12 sayılı MUBS Mənfəət vergisi – Kapital kimi təsnif edilmiş maliyyə alətləri üzrə ödənişlərin mənfəət vergisi nəticələri

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylara bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər məcmu gəlirdə və ya kapitalda tanıyır. Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir. Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, düzəliş konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

23 sayılı MUBS Borc öhdəlikləri üzrə xərclər – Kapitalaşdırılması mümkün olan borc öhdəlikləri üzrə xərclər

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə tamamlandığı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alındığını aydınlaşdırır. Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çekilmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, düzəliş konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər aşağıda açıqlanır. Qrup həmin yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhləri onların qüvvəyə minməsi zamanı, müvafiq olarsa, qəbul etmək niyyətindədir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

3 sayılı "Biznesin tərfi" adlı MHBS-yə düzəlişlər

2018-ci ilin oktyabr ayında əldə edilmiş əməliyyat və aktivlərin toplusunun biznes olub-olmamasının müəyyən edilməsində müəssisələrə köməklik göstərmək üçün MUBSK 3 sayılı Müəssisələrin birləşməsi adlı MHBS-yə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər müəssisə üçün minimum tələbləri aydınlaşdırır, bazar iştirakçılarının hər hansı çatışmayan elementi əvəz edə bilib-bilməyəcəyinin qiymətləndirilməsini aradan qaldırır, müəssisələrə əldə edilmiş prosesin mahiyyətli olub olmadığını qiymətləndirməyə köməklik göstərmək, biznesin və istehsalın təriflərini məhdudlaşdırmaq və opsional ədalətli dəyərin konsentrasiyası testini təqdim etmək üçün təlimat təqdim edir. Dəyişikliklərlə yanaşı yeni illüstrativ nümunələr də təqdim edilmişdir.

Düzəlişlər ilkin tətbiqetmə tarixində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlar və digər hadisələrə perspektiv qaydada tətbiq edildiyindən, keçid tarixində bu düzəlişlər Qrupa heç bir təsir göstərməyəcək.

1 sayılı MUBS və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Əhəmiyyətlilik" anlayışının tərfi

2018-ci ilin oktyabr ayında MUBSK, standartlar arasında "əhəmiyyətlilik" anlayışını uyğunlaşdırmaq və tərfin müəyyən xüsusiyyətlərinə aydınlıq gətirmək üçün, 1 sayılı "Maliyyə Hesabatlarının təqdim edilməsi" adlı MUBS-a və 8 sayılı "Uçot siyasətləri, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər" adlı MUBS-a düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni tərifə əsasən "məlumatın göstərilməməsi, səhv göstərilməsi və ya anlaşılmaz edilməsinin maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin müəyyən müəssisə haqqında maliyyə məlumatı təqdim edən ümumi məqsədli maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərməsinə dair əsaslı ehtimal yaranarsa, bu cür məlumat əhəmiyyətli hesab olunur". Əhəmiyyətlilik anlayışının tərfinə edilən dəyişikliklərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "İnvestor və onun asılı və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

2015-ci ilin dekabr ayında, MUBSK düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixini onun kapital metodu üzrə tədqiqat layihəsindən irəli gələn hər hansı düzəlişləri tamamlamasınadək təxirə salmaq qərarına gəlmişdir. Bu düzəlişlərin erkən tətbiqinə hələ də icazə verilir. Bu düzəlişlər asılı və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları adlı" MHBS-nin və 28 sayılı "Asılı müəssisələrə investisiyalar" adlı MUBS-un tələbləri arasındakı uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər müəyyən edir ki, tam gəlir və ya zərər asılı və ya birgə müəssisəyə köçürmə 3 sayılı MHBS-də müəyyən edilmiş biznesi əhatə etdikdə tanınır. Biznes təşkil etməyən aktivlərin satışı və ya yatırılmasından irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. Düzəlişlər perspektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqə icazə verilir və o açıqlanmalıdır. Düzəlişlərin məqsədi təcrübədəki müxtəlifliyi aradan qaldırmaq və hesabatları hazırlayanlara bu cür əməliyyatlarda istifadə üçün ətraflı prinsiplər toplusunu təqdim etməkdir. Lakin, biznesin tərfinin tətbiq edilməsi mühakimə xarakteri daşıyır və müəssisələr bu cür əməliyyatlarda bu tərfi diqqətlə nəzərdən keçirməlidir.

9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlər – Faiz dərəcəsi etalonu islahatı

2019-cu ilin sentyabr ayında, MUBSK 7 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS, 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və ölçülmə" adlı MUBS və 7 sayılı "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar" adlı MHBS-yə düzəlişlər dərc etmişdir. Həmin düzəlişlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə Banklar arası təklif edilən dərəcələr (IBOR) islahatının təsirlərinə cavab vermək üçün MUBSK tərəfindən aparılan işlərin birinci mərhələsini tamamlayır.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlər bir sıra yumşalmaları əhatə edir. Bu yumşalmalar birbaşa faiz dərəcəsi etalonu islahatından təsirlənən hedcinq münasibətlərinə tətbiq edilir. Hedcinq münasibətinə o zaman təsir göstərilir ki, islahat hedcinq maddəsinin və/və ya hedcinq alətinin etalona əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin müddəti və/və ya məbləği barədə qeyri-müəyyənliklər yaratsın. Yumşalmaların tətbiqi məcburidir. İlk üç yumşalma aşağıdakıları nəzərdə tutur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

- ▶ Proqnoz edilən əməliyyatın (və ya onun hissəsinin) yüksək ehtimallı olub-olmamasının qiymətləndirilməsi;
- ▶ Pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinqi üzrə ehtiyatın məbləğinin nə vaxt mənfəət və zərərə yenidən təsnif edilməsinin qiymətləndirilməsi;
- ▶ Hedcinq edilən maddə və hedcinq aləti arasındakı iqtisadi əlaqənin qiymətləndirilməsi.

Dördüncü yumşalma nəzərdə tutur ki, IBOR (banklararası depozitlər üzrə faiz dərəcəsi) islahatından təsirlənən faiz dərəcəsi riskinin etalon hissəsi üçün, risk komponentinin ayrıca müəyyən edilə bilməsinə dair tələb yalnız hedcinq münasibətinin başlanğıcında qarşılanmalıdır. Davamlı hedcinq strategiyasında hedcinq alətləri və hedcinq maddələri açıq portfelə əlavə edilə və ya oradan çıxarıla biləndə, ayrıca müəyyən edilə bilən tələb yalnız hedcinq maddələrinin ilkin olaraq hedcinq münasibətləri daxilində təyin ediləndə qarşılanmalıdır. Hedcinq alətinin əvəz edilərək, onun pul vəsaitlərinin hərəkətinin risk daşımayan dərəcəyə əsaslanacağı, lakin hedcinq edilmiş maddənin hələ də IBOR-a əsaslandığı (və ya əksinə) halda, ədalətli dəyərdə dəyişikliklər üzrə fərqlərdən irəli gələn hər hansı qeyri-effektivliyin ölçülməsi və qeydə alınması ilə bağlı yumşalmalar tətbiq edilmir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2020-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir və retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Lakin, əvvəlcədən ləğv edilmiş hər hansı hedcinq münasibətləri tətbiqetmədən sonra bərpa edilə bilməz və heç bir hedcinq münasibətləri keçmiş dövrə nəzər yetirməklə təyin edilə bilməz. Erken tətbiqə icazə verilir və bu fakt açıqlanmalıdır.

Qrupun asılı müəssisəsinin hedcinq uçotunu hedcinq alətlərinin IBOR-a əsaslanan törəmə alətlər olduğu təqdirdə tətbiq etməsi səbəbindən, Qrup hal-hazırda bu düzəlişin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini təhlil edir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında, öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün Şura 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirmə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalından təsirlənmir;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ

Əgər müəssisənin öhdəliklər üzrə hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ onun müəyyən edilmiş şərtlərə əməl etməsindən asılı olarsa, müəssisənin həmin tarixə həmin şərtləri yerinə yetirdiyi təqdirdə öhdəlik üzrə hesablaşmanı təxirə salmaq hüququna malik olur.

Hesabat dövrünün sonunda mövcudluq

Düzəlişlər həmçinin müəyyən edir ki, hesabat dövrünün sonunda mövcudluq hüququna dair tələb borc verənin uyğunluq yoxlamasından həmin tarixdə və ya sonrakı tarixdə keçməsinə asılı olmayaraq tətbiq edilir.

Rəhbərliyin gözləntiləri

1 sayılı MUBS-a "Öhdəliyin təsnifləşdirilməsinin hesabat dövründən sonra ən azı on iki ay müddətinə müəssisənin öhdəlik üzrə hesablaşmanı təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalından təsirlənməməsi"ni aydın şəkildə müəyyən edən üçün 1.75A bəndi əlavə edilmişdir. Yəni, rəhbərliyin qısa müddət ərzində hesablaşma aparmaq niyyəti təsnifləşməyə təsir göstərmir. Bu qayda hesablaşmanın maliyyə hesabatlarının buraxılmasına icazə verildikdən sonra baş verməsi halında belə tətbiq edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

"Hesablaşma" termininin tərif

Öhdəlik üzrə hesablaşmalar müəssisənin ehtiyatlarının xərclənməsi ilə əlaqələndirilməlidir. Müəssisənin öz kapital alətləri vasitəsi ilə hesablaşma, öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli kimi təsnif edilməsi məqsədi ilə aparılan bir hesablaşma hesab edilir. Lakin, istisna olaraq, çevrilmə opsiyonu öhdəlik və ya öhdəliyin bir hissəsi kimi təsnifləşdirilərsə, öhdəliyin cari və ya uzunmüddətli kimi təsnif edilməsi məqsədi ilə kapital alətlərinin köçürülməsi öhdəlik üzrə hesablaşma təşkil edəcəkdir. Yalnız çevrilmə opsiyonunun özü kapital aləti kimi təsnif edildiyi təqdirdə, öhdəliyin cari və ya uzunmüddətli olmasının müəyyən edilməsində xüsusi kapital alətləri vasitəsilə hesablaşma nəzərə alınmayacaq. Qüvvədə olan standartda olduğu kimi, borc öhdəliyinin müddətinin uzadılması mövcud öhdəliyin uzadılması hesab edilir və beləliklə "hesablaşma" təşkil etmir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir və retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Qrup hal-hazırda düzəlişlərin mövcud kredit sazişlərinin şərtlərinin yenidən müzakirə olunmasına səbəb olacaq hər hansı bir aspektinin olub-olmadığını nəzərdən keçirir.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə konseptual əsaslar

Yenidən nəzərdən keçirilmiş "Maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə konseptual əsaslar" ("Konseptual əsaslar") standart deyildir və heç bir prinsip hər hansı bir standartda olan qayda və ya tələbləri ləğv etmir. MUBSK tərəfindən 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış "Konseptual əsaslar" maliyyə hesabatlarının hazırlanması, standartların müəyyən edilməsi, ardıcıl mühasibat uçotu prinsiplərinin hazırlanması üzrə təlimatlandırılma və standartları anlamağa və şərh etməyə səy göstərənlərə köməklik üçün hərtərəfli konsepsiyalar müəyyən edir. "Konseptual əsaslar" a bir neçə yeni konsepsiya daxildir. Onlar aktivlər və öhdəliklər üçün yenilənmiş təriflər və tanınma meyarları müəyyən edir, bir neçə vacib konsepsiyaya aydınlıq gətirir. Onlar aşağıdakı səkkiz fəsildən ibarətdir:

- ▶ Fəsil 1 – Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının məqsədi;
- ▶ Fəsil 2 – Faydalı maliyyə məlumatının keyfiyyət xüsusiyyətləri;
- ▶ Fəsil 3 – Maliyyə hesabatları və hesabat verən müəssisə;
- ▶ Fəsil 4 – Maliyyə hesabatlarının elementləri;
- ▶ Fəsil 5 – Tanınma və tanınmanın dayandırılması;
- ▶ Fəsil 6 – Ölçülmə;
- ▶ Fəsil 7 – Təqdimat və açıqlama;
- ▶ Fəsil 8 – Kapital və kapitalın saxlanması anlayışları

"Konseptual əsaslar" "Nəticələr üçün əsas" ilə müşayiət olunur. Bir çox hallarda, standart istinadlar, "Konseptual əsaslar" a istinada dəyişir. Tənzimləyici hesab qalıqları üzrə mühasibat uçotu prinsiplərinin hazırlanmasında iki standartı, 3 sayılı MHBS və 8 sayılı MUBS-u, tətbiq edənlər üçün istisnalar edilir.

Mühasibat uçotu prinsiplərini "Konseptual əsaslar" əsasında hazırlayanlar üçün, bunlar 1 yanvar 2020-ci il tarixində və bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Qrup yenilənmiş "Konseptual əsaslar" ın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləyir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, Qrupun rəhbərliyi tərəfindən fəaliyyət nəticələri müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlər əsasında biznes vahidləri kimi təşkil edilmiş və iki hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – təbii qaz və qaz kondensatının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Paylaşdırma – təbii qaz və qaz kondensatının nəqlini əks etdirir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Yuxarıda göstərilən hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri birləşdirilməmişdir.

Qrupun seqmentləri müxtəlif müştərilər üzrə ixtisaslaşan strateji biznes bölmələridir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq biznes vahidlərinin nəticələrini izləyir. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri ya bir-birindən asılı olmayan, ya da asılı olan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	235,995	216,615	-	-	452,610
Seqment daxili	-	39,128	-	(39,128)	-
Cəmi gəlirlər	235,995	255,743	-	(39,128)	452,610
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	(112,064)	(118,344)	-	-	(230,408)
Digər xərclər	(16,867)	(1,354)	-	1,354	(16,867)
Nəqliyyat tarifləri	(43,180)	-	-	37,774	(5,406)
Ümumi və inzibati xərclər	(2,679)	(79,180)	(13,640)	-	(95,499)
Digər gəlir	2,115	51	20,672	-	22,838
Faiz gəliri	-	822	336,930	(293,110)	44,642
Maliyyə xərcləri	(129,585)	(223,338)	(328,276)	241,283	(439,916)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	-	(8,859)	-	-	(8,859)
Məzənnə fərqi zərər, xalis	121	(8,536)	2,529	3,071	(2,815)
Mənfəət vergisi xərci	-	(1,071)	-	-	(1,071)
İl üzrə xalis zərər	(66,144)	(184,066)	18,215	(48,756)	(280,751)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlər şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	-	211,330	-	-	211,330
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,561,207	7,784,592	8,133,612	(7,035,763)	12,443,648
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,561,207	7,995,922	8,133,612	(7,035,763)	12,654,978
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,671,236)	(5,262,372)	(7,224,263)	6,711,749	(9,446,122)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,671,236)	(5,262,372)	(7,224,263)	6,711,749	(9,446,122)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	91,356	412,671	-	(51,827)	452,200
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	-	25,951	-	-	25,951
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödənişləri	100	(13,022)	-	-	(12,922)
Cəmi əsaslı məsrəflər	91,456	425,600	-	(51,827)	465,229

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlər şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	181,958	71,610	-	-	253,568
Seqment daxili	-	29,427	-	(29,427)	-
Cəmi gəlirlər	181,958	101,037	-	(29,427)	253,568
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	(63,379)	(57,025)	-	-	(120,404)
Digər xərclər	(12,429)	(1,206)	-	1,206	(12,429)
Nəqliyyat tarifləri	(32,251)	-	-	28,221	(4,030)
Ümumi və inzibati xərclər	(6,073)	(24,445)	(13,902)	-	(44,420)
Digər gəlir	1,006	2,873	16,364	-	20,243
Faiz gəliri	-	9,046	284,633	(258,862)	34,817
Maliyyə xərcləri	(116,759)	(125,150)	(291,486)	183,154	(350,241)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	-	(3,308)	-	-	(3,308)
Məzənnə fərqi zərər, xalis	(5)	(215)	(9,023)	5,815	(3,428)
Mənfəət vergisi xərci	-	(5,665)	-	-	(5,665)
İl üzrə xalis (zərər)/mənfəət	(47,932)	(104,058)	(13,414)	(69,893)	(235,297)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	-	208,984	-	-	208,984
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,593,184	7,621,629	8,249,479	(6,788,852)	12,675,440
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,593,184	7,830,613	8,249,479	(6,788,852)	12,884,424
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,637,067)	(5,117,028)	(7,254,816)	6,540,082	(9,468,829)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,637,067)	(5,117,028)	(7,254,816)	6,540,082	(9,468,829)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	131,397	1,132,161	-	(75,708)	1,187,850
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	-	44,945	-	-	44,945
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödənişləri	35,539	103,910	-	-	139,449
Tikinti işləri ilə bağlı avans ödənişləri	(351)	(62,009)	-	-	(62,360)
Cəmi əsaslı məsrəflər	166,585	1,219,007	-	(75,708)	1,309,884

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Coğrafi məlumat**

Gəlirlər Azərbaycanda hasil edilən təbii qaz və xam neftin satışı və təbii qazın Türkiyəyə nəql edilməsindən əldə edilmişdir.

Maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla əhəmiyyətlik kəsb edən uzunmüddətli aktivlər aşağıda hər bir fərdi ölkə üçün ayrıca olaraq təqdim edilir:

	2019	2018
Azərbaycan	4,575,687	4,530,051
Türkiyə	6,408,149	6,208,259
Gürcüstan	475,302	478,895
İsveçrə	211,330	208,984
Cəmi	11,670,468	11,426,189

Təhlil aktivlərin yerləşməsi əsasında aparılmışdır.

6. Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivlərinin balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Neft-qaz hasilatı aktivləri	Boru kəməri aktivləri	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
Maya dəyəri				
31 dekabr 2017-ci il	502,570	76,911	19,630	599,111
Əlavələr	4,240	900	6,811	11,951
İşlənmə xərcləri və tamamlanmamış tikintidən köçürmələr (Qeyd 7)	1,474,996	4,515,607	70,325	6,060,928
31 dekabr 2018-ci il	1,981,806	4,593,418	96,766	6,671,990
Əlavələr	73,433	1,764	18,059	93,256
İşlənmə xərcləri və tamamlanmamış tikintidən köçürmələr (Qeyd 7)	–	188,058	–	188,058
31 dekabr 2019-cu il	2,055,239	4,783,240	114,825	6,953,304
Yığılmış amortizasiya və köhnəlmə				
31 dekabr 2017-ci il	(180,768)	(11,647)	(6,785)	(199,200)
İl üzrə xərc	(61,829)	(56,696)	(1,879)	(120,404)
31 dekabr 2018-ci il	(242,597)	(68,343)	(8,664)	(319,604)
İl üzrə xərc	(103,468)	(117,969)	(8,971)	(230,408)
31 dekabr 2019-cu il	(346,065)	(186,312)	(17,635)	(550,012)
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2019-cu il	1,709,174	4,596,928	97,190	6,403,292
31 dekabr 2018-ci il	1,739,209	4,525,075	88,102	6,352,386

Neft-qaz hasilatı aktivləri

Neft-qaz hasilatı aktivlərinin məbləği Qrupun ŞD layihəsində neft-qaz aktivlərinin 6.67% payından ibarətdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

6. Neft-qaz aktivləri (davamı)**Boru kəmərinin aktivləri**

Boru kəmərinin dəyəri Qrupun CQBK boru kəmərinin inşası dəyərində payı və TANAP boru kəmərinin inşasında 6.67% payından ibarətdir.

TANAP boru kəmərinin tikintisi iki fazadan (Faza 0 və Faza 1) ibarətdir. Boru kəmərinin Gürcüstan/Türkiyə sərhədindən Əskişəhərə (Türkiyə) qədər olan hissəsinin tikintisi (Faza 0) 2018-ci ilin iyun ayınadək tamamlanmış və bundan sonra 30 iyun 2018-ci il tarixində TANAP boru kəməri vasitəsilə qazın kommersiya çatdırılması başlanmış və 4,375,062 ABŞ dolları məbləğində müvafiq hesablanmış xərclər tamamlanmamış tikintidən boru kəməri aktivlərinə köçürülmüşdür (Qeyd 7). TANAP sisteminin 1-ci Fazasının tikintisi çərçivəsində, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Əskişəhərdən Türkiyə/Yunanıstan sərhədinədək boru kəmərinin çəkilməsi işləri (o cümlədən qaynaq, xəndək qazma, xəndəyə endirilmə) başa çatdırılmışdır. TANAP Faza 1 boru kəməri vasitəsilə kommersiya qazının tədarükünün 2020-ci ilin ikinci yarısında başlaması gözlənilir. Qeyd 23-də əks olunduğu kimi, TANAP sisteminin inşasının tamamlanması üçün qalıq büdcə 237,863 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 751,280 ABŞ dolları) təşkil edir.

CQBK sisteminin genişləndirilməsi layihəsinin üç elementinin (Gürcüstan xətti, kompressor stansiyası və təzyiq azaltma və ölçmə stansiyası) tikintisi 30 iyun 2018-ci il tarixində başa çatdırılmışdır. CQBK sisteminin genişləndirilməsi layihəsinin üç elementinin tikintisinin başa çatdırılmasından sonra kommersiya qazın Türkiyəyə çatdırılması başlamışdır. CQBK sisteminin genişləndirilməsi üzrə əməliyyatların başlanması tarixinə 140,545 ABŞ dolları məbləğində tamamlanmamış tikinti boru kəməri aktivlərinə köçürülmüşdür. CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsinin qalan iki elementinin tikintisi (Azərbaycan xətti və 2-ci qaz kompressor stansiyası) 31 mart 2019-cu il tarixində tamamlanmış və CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsinin qalan iki elementinin tikintisi başa çatdırıldıqdan sonra 188,058 ABŞ dolları məbləğində tamamlanmamış tikinti boru kəməri aktivlərinə köçürülmüşdür (Qeyd 7).

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə kapitallaşdırılmış xərclər Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin məqsədləri üçün istifadə edilən aktivlərin istismardan çıxarılmasına aid olan xərclərdə 6.67% payı və TANAP layihəsinin aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclərdən ibarətdir (Qeyd 15).

7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri

Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	İşlənilmə xərcləri	Tamamlan- mamış tikinti	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
31 dekabr 2017-ci il	1,354,444	5,747,555	78,693	7,180,692
Əlavələr	120,552	1,059,753	(4,406)	1,175,899
Neft-qaz aktivlərinə köçürmə (Qeyd 6)	(1,474,996)	(4,515,607)	(70,325)	(6,060,928)
31 dekabr 2018-ci il	-	2,291,701	3,962	2,295,663
Əlavələr	-	343,922	15,022	358,944
Neft-qaz aktivlərinə köçürmə (Qeyd 6)	-	(188,058)	-	(188,058)
31 dekabr 2019-cu il	-	2,447,565	18,984	2,466,549
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2019-cu il	-	2,447,565	18,984	2,466,549
31 dekabr 2018-ci il	-	2,291,701	3,962	2,295,663

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri (davamı)**Tamamlanmamış tikinti**

31 dekabr 2019-cu il tarixinə bu məbləğə TANAP Faza 1-in tikintisi ilə birbaşa bağlı olan 2,447,565 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 2,104,112 ABŞ dolları) məbləğində xərc daxildir. TANAP-ın tikintisi ilə bağlı məbləğə layihənin idarə edilməsi xidmətləri üçün xərclər, boru kəmərinin dəyəri, torpağın alınması xərcləri, işçilərə çəkilmiş xərclər və birbaşa boru kəmərinin tikintisinə aid edilən digər xərclər daxildir.

CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsinin qalan iki elementinin tikintisi (Azərbaycan xətti və 2-ci qaz kompressor stansiyası) 31 mart 2019-cu il tarixində tamamlanmışdır. Beləliklə, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə, 188,058 ABŞ dolları məbləğində tamamlanmamış tikintidən neft-qaz aktivlərinə köçürülmüşdür.

Kapitalaşdırılmış borc öhdəlikləri üzrə xərclər

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Qrup tamamlanmamış tikinti və inkişaf xərcləri daxilində 126,785 ABŞ dolları məbləğində (2018-ci il: 173,870 ABŞ dolları) borc öhdəlikləri üzrə xərcləri kapitalaşdırmışdır.

8. Avans ödənişləri

31 dekabrda avans ödənişləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2019	2018
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	2,536,956	2,536,956
Tikinti işləri ilə bağlı digər ödənişlər	17,238	30,160
	2,554,194	2,567,116

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri 1,855 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 1,855 milyon ABŞ dolları) məbləğində Azərbaycan (Şahdəniz) Limitid-ə ("AzSD") və 682 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 682 milyon ABŞ dolları) məbləğində Azərbaycan (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) Limitid-ə ("AzSCP"), müvafiq olaraq, ŞD HPBS və CQBK layihələrində 10% paylarının alınması üçün avans ödənişlərindən ibarətdir və qeyri-maliyyə aktivləri hesab olunur. Daha ətraflı məlumat 24-cü Qeyddə təqdim edilir.

9. Asılı müəssisəyə investisiya

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun TAP AG-də iyirmi faizlik (20%) payı olmuşdur. TAP AG ŞD-nin təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması məqsədilə qazın Yunanıstan/Türkiyə sərhədindən Cənubi İtaliyaya nəql edilməsi infrastrukturunun qurulması və istismarına görə məsuliyyət daşıyır. Qrup müəssisənin maliyyə və əməliyyat qərarlarında iştirak etməklə müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup 2014-cü ildə AzTAP GmbH-də səhmlərin 100%-ni almaqla TAP AG-də investisiya əldə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun TAP AG-yə investisiyasının balans dəyərində hərəkətlər icmal edilir:

	2019	2018
İlkin balans dəyəri	208,984	175,561
Asılı müəssisədə investisiyaya əlavələr	25,951	44,945
Kreditin asılı müəssisə üzrə investisiyaya çevrilməsi (Qeyd 10)	11,020	-
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı nəticələrində pay	(8,859)	(3,308)
Asılı müəssisənin digər məcmu zərər nəticələrində pay	(20,801)	-
Digər	-	(1,830)
Məzənnə fərqi	(4,965)	(6,384)
Qalıq balans dəyəri	211,330	208,984

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

9. Asılı müəssisəyə investisiya (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabrda TAP AG-yə investisiyası haqqında ümumi maliyyə məlumatı təqdim edilir:

	2019	2018
Cari aktivlər	88,334	123,281
Uzunmüddətli aktivlər	4,590,371	4,131,562
Cari öhdəliklər	(234,915)	(297,792)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(3,474,045)	(2,999,061)
Xalis aktivlər	969,745	957,990
Qrupun xalis aktivlərdə payı	193,949	191,598
Satınalma zamanı tanınan qudvil	18,872	18,872
Qudvilin çevrilməsi zamanı məzənnə fərqi	(1,491)	(1,486)
Balans dəyəri	211,330	208,984

31 dekabrda başa çatan dövr üzrə asılı müəssisənin nəticələrində pay:

	2019	2018
Gəlirlər	-	-
Əməliyyat xərcləri	(46,612)	(33,266)
Digər gəlir	3,083	15,269
Vergidən əvvəl zərər	(43,529)	(17,997)
Mənfəət vergisi üzrə (zərər)/fayda	(768)	1,457
İl üzrə xalis zərər	(44,297)	(16,540)
Qrupun xalis zərərdə payı	(8,859)	(3,308)
İl üzrə digər məcmu zərər, vergi çıxılmaqla	(104,005)	-
Qrupun cəmi məcmu zərərdə payı (Qeyd 13)	(20,801)	-

10. Kredit üzrə debitor borcları

TAP AG-nin direktorlar şurasının qərarına əsasən, 18 fevral 2019-cu il tarixində TAP AG qalıq səhmdar kreditlərini nizamnamə kapitalına çevirmişdir. 18 fevral 2019-cu il tarixində başa çatan dövr ərzində qazanılmış faiz gəliri 21 ABŞ dolları (2018-ci il: 9,473 ABŞ dolları) olmuşdur. Nəticədə, Qrupun 11,020 ABŞ dolları məbləğində TAP AG-dən kredit üzrə debitor borcları asılı müəssisədə investisiyaya çevrilmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun BOTAŞ-dan 258,919 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 234,686 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları olmuşdur. BOTAŞ-dan debitor borclarına 33,264 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 32,139 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 225,655 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 202,547 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcu daxildir. 13 aprel 2015-ci il tarixində Qrup TANAP A.Ş.-dəki səhmlərinin 30%-ni BOTAŞ-a 168,226 ABŞ dolları ödəniş və 33,645 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişə satmışdır. Təxirə salınmış ödəniş üzrə faiz hesablanmış və onun 2020-2021 illərdə ödənilməsi gözlənilir. İlk tanınma zamanı təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsini (3.5%) istifadə etməklə cari dəyərlə 28,006 ABŞ dolları məbləğində hesablanmışdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində BOTAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilmiş gəlir 1,125 ABŞ dolları (2018-ci il: 1,087 ABŞ dolları) məbləğində olmuş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

10. Kredit üzrə debitor borcları (davamı)

Qeyd 24-də göstəriləndiyi kimi, Maliyyələşdirmə Razılaşmasına uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in 30% səhmləri satıldıqdan sonra 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Qrup BOTAS-ın TANAP A.Ş.-də 5% səhminə aid olan 20,300 ABŞ dolları (2018-ci il: 37,255 ABŞ dolları) məbləğində ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. Kredit üzrə faiz hesablanmır və onun 2020-2023-cü illərdə ödənilməsi gözlənilir. BOTAS-ın ödəniş tələblərinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı olan hər bir borc öhdəliyinin ilkin tanınması zamanı oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda mövcud olan borc üzrə 5.62% faiz dərəcəsini (2018-ci il: 5.72%) istifadə etməklə cari dəyər 14,751 ABŞ dolları (2018-ci il: 26,517 ABŞ dolları) məbləğində hesablanmış və kreditin ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasında 5,549 ABŞ dolları (2018-ci il: 10,708 ABŞ dolları) məbləğində fərq mənfəət və zərərde tanınmışdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə BOTAS-dan alınacaq kreditlə əlaqədar əldə edilmiş faiz gəliri 9,502 ABŞ dolları (2018-ci il: 8,270 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrup BOTAS-dan 2,594 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 1,449 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları üzrə GKZ-ni tanımışdır.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət SOCAR Turkey Enerji A.Ş. ("STEAS") ilə TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılması haqqında alqı-satqı müqaviləsi ("TANAP ASM") imzalamışdır. TANAP ASM-in imzalanmasından sonra, Şirkət TANAP A.Ş.-dən kredit üzrə debitor borclarının 7%-ni, həmçinin TANAP A.Ş.-də 7%-lik payı STEAS-a satmışdır. Ümumi ödənişin ədalətli dəyəri 392,633 ABŞ dolları olmuşdur. Bu məbləğin 95,000 ABŞ dolları məbləğində hissəsi 22 fevral 2018-ci il tarixində ödənməmişdir. 297,633 ABŞ dolları məbləğində ödənişin qalan hissəsi illik 5.74% dərəcəsi ilə faiz hesablanan uzunmüddətli kredit üzrə debitor borcları kimi tanınmışdır və onun 2020-2023-cü illər ərzində ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində STEAS-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilən gəlir 18,651 ABŞ dolları (2018-ci il: 14,759 ABŞ dolları) təşkil etmiş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

24-cü Qeyddə müzakirə edildiyi kimi, TANAP ASM-ə uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılmasından sonra, Şirkət TANAP A.Ş.-də 7%-lik pay ilə bağlı illik 5.62% (2018-ci il: 5.72%) orta faiz dərəcəsi ilə 28,420 ABŞ dolları (2018-ci il: 32,305 ABŞ dolları) məbləğində STEAS-ın ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. Kreditlərin 2024-2025-ci illərdə ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində STEAS-dan kredit üzrə debitor borcu ilə əlaqədar əldə olunmuş faiz gəliri 3,691 ABŞ dolları (2018-ci il: 516 ABŞ dolları) olmuşdur. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrup 2,394 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 2,159 ABŞ dolları) məbləğində STEAS-dan kredit üzrə debitor borcu üzrə GKZ-ni tanımışdır.

11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər

31 dekabrda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2019	2018
Bankda olan pul vəsaitləri, ABŞ dolları	94,845	194,035
Bankda olan pul vəsaitləri, Avro	5	110,473
Bankda olan pul vəsaitləri, AZN	35	28
Bankda olan pul vəsaitləri, digər	323	97
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	95,208	304,633

Depozitlər

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun 160,000 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 480,000 ABŞ dolları) məbləğində depozit qalığı olmuşdur. 2.25% (2018-ci il: 2.53%) orta faiz dərəcəsi ilə depozit qalığı ilə bağlı əldə edilmiş 7,851 ABŞ dolları məbləğində gəlir faiz gəliri tərkibində tanınmışdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə, Qrup 2 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 29 ABŞ dolları) məbləğində depozit üzrə GKZ tanımışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

12. Debitor borcları

31 dekabrda debitor borcları aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2019	2018
BOTAS üzrə debitor borcları	24,038	11,938
AQTŞ üzrə debitor borcları	4,999	11,267
Xam neftin üçüncü tərəflərə satılması üzrə debitor borcları	9,540	6,559
ŞD Operatorundan tanınan debitor borcları	5,191	2,553
Cəmi debitor borcları	43,768	32,317

TANAP boru kəməri sistemindəki qaz üzrə mülkiyyət hüququ BOTAS-a məxsus olmuşdur və müvafiq Qaz Nəqli Sazişinə əsasən TANAP A.Ş. qazı çıxış məntəqələrinə çatdırılmalıdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Qrup BOTAS-dan əldə edilən 216,615 ABŞ dolları (2018-ci il: 71,610 ABŞ dolları) məbləğində gəlirləri tanımış və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə BOTAS-dan debitor borcları 24,038 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 11,938 ABŞ dolları) olmuşdur.

AQTŞ-dən alınacaq debitor borcları 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə müvafiq qaz satışı üzrə sazişlər əsasında tərəflərə satılmış, lakin Qrupa ödənişi köçürülməmiş ŞD layihəsinin təbii qazı üzrə məbləğlərdən ibarətdir.

Xam neftin satışı üzrə vasitəçilik razılaşmasına uyğun olaraq, Qrup SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsini (MIƏİ) ŞD HPBS-lə əlaqədar ticarət və marketing agentliyi təyin etmişdir. SOCAR MIƏİ Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsində (Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur. Xam neftin satışından olan debitor borcları üçüncü tərəflərə satılmış və 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Qrupa ödənişi köçürülməmiş neftlə bağlıdır.

13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı

Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

31 dekabr 2019-cu il və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə, Şirkət hər birinin nominal dəyəri 24,158 ABŞ dolları olan 100 adi səhmi təsdiq etmiş, buraxmış və tam ödəmişdir. Hər bir səhm səhmdara bir səs hüququ verir. 31 dekabr 2019-cu il və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə əlavə ödənilmiş kapital 31,481 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Digər ehtiyatlar

13 aprel 2015-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 30% payını BOTAS-a satmışdır. Cəmi ödəniş BOTAS-ın 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödədiyi nağd vəsaitdən və 28,006 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur. 16 aprel 2015-ci ildə Şirkət törəmə müəssisə olan TANAP A.Ş.-də 12% səhmlərini BP-yə 97,423 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsaitə satmışdır. Satılmış səhmlərin xalis balans dəyəri (338,831 ABŞ dolları) və BOTAS və BP-dən alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasındakı fərq 45,176 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə zərər kimi tanınmışdır.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 7% payını STEAS-a satmışdır. Ümumi ödəniş STEAS tərəfindən ödənilmiş 95,000 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsait və 297,633 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur. Ümumi ödəniş 202,279 ABŞ dolları və 190,354 ABŞ dolları məbləğində müvafiq olaraq TANAP A.Ş. tərəfindən Şirkətə ödəniləcək kredit və kapital kimi iki komponentdən ibarət olmuşdur. Kapitalda payın xalis balans dəyəri (179,359 ABŞ dolları) və STEAS-dan alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasında fərq 10,995 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə gəlir kimi uçota alınmışdır.

2019-cu ilin may ayında, Qrupun asılı müəssisəsi – TAP AG kreditlərdən yaranan riskin hedcinq edilməsi üçün hedcinq münasibətləri qurmuş və faiz dərəcəsi svopu müqavilələrini imzalamışdır. Hedcinq alətinin ədalətli dəyərində dəyişikliyin nəticəsində, TAP AG 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə 104,005 ABŞ dolları məbləğində digər məcmu gəlir tanımış və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 20,801 ABŞ dolları məbləğində Qrupun asılı müəssisənin zərərində payı digər ehtiyatlarda tanınmışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı (davamı)**TANAP-a əlavə ödəniş**

2019-cu il ərzində Şirkət, BOTAŞ, STEAŞ və BP öz iştirak paylarına uyğun olaraq TANAP-ın nizamnamə kapitalına pul vəsaitləri formasında qoyuluş etmişlər. BOTAŞ, STEAŞ və BP tərəfindən 99,470 ABŞ dolları məbləğində (2018-ci il: 174,717 ABŞ dolları) edilən qoyuluş QNP-də artım kimi tanınmışdır.

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə faiz hesablanan borclar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Borc	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
İstiqrazlar	4,606,933	4,469,350
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlardan kreditlər	1,849,001	1,611,252
Maliyyə müəssisələrindən kreditlər	2,004,678	2,160,827
Cəmi borc öhdəlikləri	8,460,612	8,241,429

31 dekabr 2019-cu il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2019-cu il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-Noyabr 2024	2,524,285	–
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	21,406
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,072,484	–
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2020-2023	1,025,952	104,756
BP-dən kredit	ABŞ dolları	2020-2023	410,382	41,902
STEAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2020-2023	241,777	24,443
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	400,003	–
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	598,501	–
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Oktyabr 2035	494,043	–
AlB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2032	511,920	–
Cəmi borc öhdəlikləri			8,268,105	192,507

31 dekabr 2018-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-Noyabr 2024	2,379,882	–
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	20,996
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,072,752	6,962
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2021-2023	983,601	–
BP-dən kredit	ABŞ dolları	2021-2023	395,424	–
STEAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	2021-2023	232,227	–
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	399,764	–
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	603,324	–
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Oktyabr 2035	497,347	–
AlB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2032	514,930	–
MİGA tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	İyun 2033	130,452	–
MİGA tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	AVRO	İyun 2033	15,010	–
Cəmi borc öhdəlikləri			8,213,471	27,958

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı (davamı)**Dövlət qrantı**

Qeyd 1-də göstərilən layihələrdə Qrupun pay alışıların maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə vacib sosial-iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün təsis edilmiş dövlət fondu olan ARDNF-ə tapşırılmışdır. Fərmana müvafiq olaraq, 2014-cü ildə Qrup ARDNF-ə 10 illik müddəti olan cəmi 2,516,996 ABŞ dolları məbləğində istiqrazlar buraxmışdır. İlk tanınmada Qrup istiqrazların ədalətli dəyərini oxşar maliyyə alətləri üçün bazar dərəcəsini istifadə etməklə (4.5% + 6 aylıq LIBOR) hesablamışdır və istiqrazların ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı 704,270 ABŞ dolları məbləğində fərqi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dövlət qrantı kimi tanımışdır.

31 dekabr 2019-cu ildə başa çatan il ərzində Qrup 21,839 ABŞ dolları məbləğində dövlət qrantından gəlir tanımış və bu məbləğ digər gəlirin tərkibinə daxil edilmişdir (2018-ci il: 18,896 ABŞ dolları).

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərə dəyişikliklər

	1 yanvar 2019-cu il	Pul vəsaitlərinin hərəkətləri	Qeyri-pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	31 dekabr 2019-cu il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	8,213,471	(59,677)	(182,334)	296,645	8,268,105
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	34,301	–	(7,579)	2,072	28,794
Cari icarə öhdəlikləri	5,439	(7,839)	7,579	328	5,507
Qısamüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	27,958	(251,002)	171,101	244,450	192,507
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	8,281,169	(318,518)	(11,233)	543,495	8,494,913

	1 yanvar 2018-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkətləri	Qeyri-pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	31 dekabr 2018-ci il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	6,527,678	1,179,930	202,279	303,584	8,213,471
Qısamüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	33,673	(209,762)	–	204,047	27,958
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	6,561,351	970,168	202,279	507,631	8,241,429

15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə əlaqəli öhdəliklər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
İlkin balans dəyəri	116,436	108,259
II ərzində əlavə öhdəlik	2,562	20,680
Cari dəyər diskontunun ləğv edilməsi	8,189	5,772
Diskont dərəcəsinin nəzərdən keçirilməsinin təsiri	30,517	(18,275)
Qalıq balans dəyəri	157,704	116,436

ŞD HPBS-nin, CQBK və TANAP ESHA-nın müddəalarına uyğun olaraq, bütün podratçı tərəflər ŞD HPBS-nin və CQBK və TANAP-ın müddəti başa çatandan sonra tikinti aktivlərinin istismardan çıxarılması və sökülməsini maliyyələşdirmək üçün istifadə ediləcək ləğv etmə fonduna qoyuluşlar etmək öhdəliyini daşıyırlar.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər (davamı)

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, istismardan çıxarma fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10%-dən artıq ola bilməz. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər hər maliyyə ilinin sonunda artıq istifadədə olan aktivlərlə bağlı çəkilməmiş kapital məsrəfləri əsasında qiymətləndirilir. ŞD HPBS-də istifadə edilən hasilat qurğularının ləğv edilməsi üçün təxmin edilən diskontlaşdırılmamış xərcdə Qrupun payı 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 209,220 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 194,313 ABŞ dolları) olmuşdur.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun CQBK qurğularının istismardan çıxarılması ilə bağlı gözlənilən diskont edilməmiş xərcə payı 31,963 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 29,695 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam veriləndə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.5% (31 dekabr 2018-ci il: 2.5%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun TANAP boru kəməri obyektlərinin istismardan çıxarılması üçün gözlənilən diskont edilməmiş xərcə payı 222,656 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 204,409 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam veriləndə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.1% (31 dekabr 2018-ci il: 2.1%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərcələrini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

16. Ticarət və digər kreditör borcları, hesablanmış öhdəliklər

Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər əsas etibarilə 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə ŞD layihəsinin 2-ci Fazasının işlənməsi, CQBK-nin genişləndirilməsi və TANAP Faza 1-in tikintisi ilə bağlı olan öhdəliklərdən ibarətdir.

17. Gəlirlər

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun gəlirləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2019	2018
Qazın satışından gəlirlər	134,802	102,390
Xam neftin satışından gəlirlər	101,193	79,568
Qazın nəqlindən gəlirlər (Qeyd 12)	216,615	71,610
Cəmi gəlirlər	452,610	253,568

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, neft və qazdan əldə edilən mənfəət hər bir təqvim rübünün sonuna Podratçı Tərəflərin əldə etdiyi vergidən sonrakı real səmərəlilik dərəcəsinə müvafiq olaraq Hökumət və Podratçı Tərəflər arasında paylaşdırılır. 2019-cu və 2018-ci illərin dörd rübü ərzində mənfəət nefti və qazı Podratçı tərəflərin xeyrinə 55% və 45% dərəcələri ilə bölüşdürülmüşdür.

Aşağıda 31 dekabrda Qrupun müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlərinin bölüşdürülməsi göstərilir:

31 dekabr 2019-cu il	Neft və qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı, xalis	134,802	-	134,802
Xam neftin satışı, xalis	101,193	-	101,193
Nəqldən gəlirlər	-	216,615	216,615
Cəmi	235,995	216,615	452,610
Azərbaycan	235,995	-	235,995
Türkiyə	-	216,615	216,615
Cəmi	235,995	216,615	452,610
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	235,995	-	235,995
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	-	216,615	71,610
Cəmi	235,995	216,615	452,610

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

17. Gəlirlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il	Neft və qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı, xalis	102,390	–	102,390
Xam neftin satışı, xalis	79,568	–	79,568
Nəqldən gəlirlər	–	71,610	71,610
Cəmi	181,958	71,610	253,568
Azərbaycan	181,958	–	181,958
Türkiyə	–	71,610	71,610
Cəmi	181,958	71,610	253,568
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	181,958	–	181,958
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	–	71,610	71,610
Cəmi	181,958	71,610	253,568

18. Satışların maya dəyəri

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun satışlarının maya dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2019	2018
Köhnəlmə və tükənmə	6	230,408	120,404
Digər xərclər	5	16,867	12,429
		247,275	132,833

19. Faiz gəliri

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun faiz gəliri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2019	2018
STEAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	10	22,342	15,275
BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	10	10,627	9,357
TAP AG-dən alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	10	21	7,578
Depozitlər üzrə gəlir	11	7,851	–
Digər faiz gəliri		3,801	2,607
Cəmi faiz gəliri		44,642	34,817

20. Vergilər

Qrupun mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan təşkil olunmuşdur:

	2019	2018
Cari vergi xərci	2,372	5,284
Təxirə salınmış vergi (faydası)/xərci	(1,301)	381
Mənfəət vergisi xərci	1,071	5,665

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

20. Vergilər (davamı)

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və müvafiq olaraq, vergilər konsolidasiya edilmiş vergi zərəri mövcud olanda belə hesablanırlar. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bir dövrdə əmələ gələn vergi zərərləri gələcək beş illik dövrə keçirilə bilər. CQD QSC-nin 2019-cu ilin yerli standartlara uyğun kitablarında 659,905 ABŞ dolları (2018-ci il: 445,695 ABŞ dolları) məbləğində yığılmış zərərləri olmuşdur və bunların beş il ərzində istifadəsi gözlənilmir. Qrup bu zərərlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri tanımamışdır.

ŞD layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, podratçı tərəflər ŞD layihəsi əsasında əməliyyatlara aid olan mənfəət vergilərinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Həmin müddəalara uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanı Dövlət büdcəsinə hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisini ödəyir və müvafiq məbləğin əvəzini dövlətə aid olan kondensat və təbii qazla qaytarır. Müvafiq olaraq, ŞD HPBS-nin podratçı tərəfi olaraq, Qrup Azərbaycan mənfəət vergisinə görə öhdəliyi daşıyır və eyni zamanda əlavə mənfəət neftini almaq hüququna malikdir. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərində başa çatan illər ərzində Qrupun ŞD HPBS-nin əməliyyatları üzrə mənfəət vergiləri olmamışdır, çünki vergi uçotu kitabında zərərlər göstərilmişdir. Hesablanmış zərərlərin istifadəsi üçün vaxt limiti təyin edilməmişdir.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup müəyyən standart əməliyyat vergilərindən, o cümlədən Azərbaycanın əlavə dəyər vergisindən azaddır.

CQBK layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

SGC Midstream MMC vergi orqanları qarşısında vergilərlə bağlı bütün məsələlərdə SCPC şirkətini özünün təmsilçisi seçmişdir, belə ki, Qrup Azərbaycan ESHA-ya uyğun olaraq vergi seçən səhmdar deyildir. SCPC şirkəti gəlir və çıxımlarına və nəql etdiyi təbii qaza görə Azərbaycanda mənfəət vergisinə və Gürcüstanda minimal vergiyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu vergilər vergi seçməyən səhmdarlara, o cümlədən Qrupa aid edilə bilər.

Aşağıdakı vergilər tətbiq edilmişdir:

- ▶ Azərbaycanda sabit 27% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstanda sabit 25% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə çatdırılmış min kub metr qaz üzrə sabit 2.50 ABŞ dolları dərəcəsi ilə Gürcüstanda minimal vergi ("GMV").

Gürcüstanda mənfəət vergisi və minimal vergi

Gürcüstan ESHA-ya uyğun olaraq, SCPC şirkəti Gürcüstanda aparılan əməliyyatlardan əmələ gələn gəlirdən təsbit 25% dərəcəsi ilə mənfəət vergisini ödəməlidir. SCPC şirkəti maliyyə ili ərzində vergi tutulan mənfəət əldə etmirsə, o, GMV-ni ödəməlidir. Əvvəlki dövrlər üzrə GMV gələcək dövrlərə məhdudiyyət qoyulmadan köçürülməli və SCPC şirkətinin Gürcüstanda gələcək mənfəət vergisi öhdəliyinə aid edilməlidir. Qrup ehtimal edir ki, GMV Gürcüstan ESHA əsasında mənfəət vergisini aşacaq.

Mənfəət vergisi üzrə ehtiyat əsasən Qrupun 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan mənfəət vergisi xərcində, Gürcüstan minimal vergi xərcində və SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi xərcində payından ibarətdir.

SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri MHBS və ESHA əsasında uçot prinsipləri arasındakı fərqlərdən (hesablamalar və kassa prinsipi) irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəliklərində payı 12,558 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 14,007 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

20. Vergilər (davamı)**TANAP A.Ş.-in əməliyyat vergisi**

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 5.95 ABŞ dolları məbləğində vergi ödəməlidir.

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2019-cu il				31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 14)	2,524,285	-	-	-	-	-
AzSD	-	1,854,770	-	-	-	-
AzSCP	-	682,186	-	-	-	-
SOCAR MIƏİ	-	-	-	-	-	398
AQTŞ	-	-	4,999	-	125,704	-
STEAŞ (Qeyd 10, 14)	266,220	-	-	393,581	-	-
Cəmi	2,790,505	2,536,956	4,999	393,581	125,704	398
Cəmi kategoriya üzrə	8,268,105	2,554,194	43,768	652,500		

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2018-ci il				31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 14)	2,379,882	-	-	-	-	-
AzSD	-	1,854,770	-	-	-	35,539
AzSCP	-	682,186	-	-	-	103,910
SOCAR MIƏİ	-	-	-	-	-	349
AQTŞ	-	-	11,267	-	89,561	-
STEAŞ (Qeyd 10, 13, 14)	232,227	-	-	343,054	95,000	-
TAP AG (Qeyd 10)	-	-	-	10,999	594,349	176,808
Cəmi	2,612,109	2,536,956	11,267	354,053	778,910	316,606
Cəmi kategoriya üzrə	8,213,471	2,567,116	32,317	588,739		

AzSD

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində AzSD-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər 23 iyul 2014-cü il tarixli və vaxtaşırı düzəliş edilən Təxirə Salınmış Alqı Satqı Müqaviləsi ("TSASM") əsasında ŞD HPBS-də 10% payın alınması və AQTŞ-də 8% payın alınması üçün ödənilmiş 35,539 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində AzSD-yə ödəniş sıfır olmuşdur. Daha ətraflı məlumat Qeyd 24-də təqdim edilir.

AzSCP

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində AzSCP-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər TSASM əsasında SCPC şirkətində 10% payın alınması üçün ödənilmiş 103,910 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində AzSCP-yə ödəniş sıfır olmuşdur. Daha ətraflı məlumat Qeyd 24-də təqdim edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

SOCAR MİƏİ

SOCAR MİƏİ Qrupun adından xam neftin satışını həyata keçirir və Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsində (ƏDV daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur.

AQTŞ

AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş şirkətdir. AQTŞ-dən daxilolmalar qazın AQTŞ-yə satılmasından 125,704 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 89,561 ABŞ dolları) məbləğində alınmış pul vəsaitlərindən ibarətdir.

Əsas rəhbərlik heyəti

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə baş rəhbərlik heyəti Qrupun Baş direktoru, Baş direktorun müavini və 3 departament direktorundan ibarət olmuşdur. Baş rəhbərlik heyətinin üzvlərinə ödənilən məcmu haqq və bu kateqoriya daxilində tam ştat əsası ilə haqq alan müəyyən edilmiş rəhbərlərin sayı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Məcmu haqq	205	187
Şəxslərin sayı	5	5

Həmçinin, 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət, 2014-cü ilin dekabr ayında imzalanmış Operator xidmətləri haqqında razılaşma əsasında, cəmi 1,423 ABŞ dolları (2018-ci il: 1,457 ABŞ dolları) məbləğində SOCAR Upstream Management International MMC və SOCAR Midstream Operations MMC tərəfindən təqdim edilmiş idarəetmə xidmətləri üçün xərclər çəkmişdir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri

Maliyyə riski amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənlikləri əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcələri ilə maliyyə öhdəlikləri və aktivləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riski azaltmaq üçün, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsi mühitinin dövrü təhlilini aparır və təhlilin nəticələrinə əsasən rəhbərlik maliyyələşmənin sabit dərəcəli və ya dəyişkən dərəcəli əsasla əldə edilməsinin daha əlverişli olması barədə qərar verir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə riski amilləri (davamı)**

Faiz hesablanan öhdəliklər və aktivlərin əksəriyyəti üçün dəyişkən faiz Qrup qarşısında LIBOR-da dəyişikliklər səbəbindən baş verən faizin ödənilməsi və alınmasında dəyişikliklər riskini yaradır.

2019	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+0.35	-0.35	(14,183)	14,183
2018	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+0.50	-0.15	(17,353)	2,534
EURIBOR	+0.20	-0.01	(3)	-
İFVO üzrə Avro məzənnəsi	+0.50	-0.50	2,372	(2,372)

(ii) Kredit riski

Maliyyə alətləri dəyişkən dərəcəyə görə kredit risklərinə məruz qalır. Qrup kredit üzrə debitor borcları, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər, debitor borcları və digər cari və uzunmüddətli aktivlərlə əlaqədar kredit riskinə və qarşı-tərəfin öhdəliklərinin yerinə yetirmədiyi təqdirdə zərərlərə məruz qala bilər.

Qrupun kredit riski 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə maksimal risk həcmi müvafiq olaraq 962,491 ABŞ dolları və 1,425,880 ABŞ dolları məbləğində olmaqla, qarşı-tərəfin təəhhüdlərinin yerinə yetirmədiyindən irəli gəlir.

Qrup pul vəsaitlərini kredit etibarlılığı yüksək olan (əsasən kredit reytingi agentlikləri tərəfindən A1 reytingini almış) maliyyə institutlarında yerləşdirir. Qrup adətən tanınmış və etibarlı üçüncü tərəflərlə ticarət aparır. Qrupun siyasətinə görə, kondensat alıb-satmaq istəyən bütün sifarişçilər akkreditivlərin buraxılmasını əldə etməlidirlər. Qaz satışları AQTŞ vasitəsilə dövlət müəssisələri və ya güclü maliyyə vəziyyəti olan müəssisələrlə aparılır.

(iii) Likvidlik riski

Qrup vəsaitlərin çatışmazlığı riskini müntəzəm qaydada xalis maliyyə borcu göstəricisini təhlil etməklə nəzarət altında saxlayır. Xalis maliyyə borcu cəmi maliyyə öhdəlikləri və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri arasında yaranan fərqdən ibarətdir. Qrupun məqsədi kreditlərdən istifadə etməklə maliyyələşdirmənin fasiləsizliyi və çevikliyi arasında tarazlığı saxlamaqdır.

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun müqavilələr üzrə diskontlaşdırılmamış ödənişləri əsasında 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinin icmalı əks etdirilmişdir:

2019	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	-	32,125	-	-	32,125
Hesablanmış öhdəliklər	-	87,469	-	-	87,469
İcarə öhdəlikləri	1,894	5,593	33,261	-	40,748
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	-	623,792	6,737,287	4,255,679	11,616,758
Cəmi	1,894	748,979	6,770,548	4,255,679	11,777,100
2018	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	-	50,766	-	-	50,766
Hesablanmış öhdəliklər	-	384,785	-	-	384,785
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	-	232,753	4,051,580	7,455,288	11,739,621
Cəmi	-	668,304	4,051,580	7,455,288	12,175,172

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə riski amilləri (davamı)***(iv) Kapitalın idarə edilməsi*

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorun və kreditorun işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir. Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 14)	8,268,105	8,213,471
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	192,507 (95,208)	27,958 (304,633)
Xalis borc	8,365,404	7,936,796
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital	1,837,737	2,072,491
Kapital	10,203,141	10,009,287
Ödəmə qabiliyyəti əmsali	82%	79%

Qrupun kapitalın idarə edilməsində əsas hədəfi borcun kapitalla nisbətini 75-85% daxilində qoruyub saxlamaqdır.

(v) Məzənnə riski

Qrup adi fəaliyyət gedində yaranan müxtəlif risklərdən irəli gələn məzənnə riskinə (əsasən Avro ilə bağlı) məruz qalır. Məzənnə riski əsasən aktivlər və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli olan valyutada ifadə edildikdə gələcək kommersiya əməliyyatları və uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən irəli gəlir.

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Qrupun valyuta mövqeyi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Xarici valyutada ifadə edilmiş aktivlər	5	126,877
Xarici valyutada ifadə edilmiş öhdəliklər	-	(15,010)
Xalis xarici valyuta mövqeyi	5	111,867

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən əvvəl zərərinin Avro üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
2019		
AVRO / ABŞ dolları	8.00%/-8.00%	-/-
2018		
AVRO / ABŞ dolları	12.50%/-7.50%	12,305/(7,831)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə riski amilləri (davamı)***(vi) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri*

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəl konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri ilə ədalətli dəyərlərinin siniflər üzrə müqayisəsidir:

	31 dekabr 2019-cu il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	95,208	95,208
Depozitlər (Qeyd 11)	167,849	167,849
Debitor borcları (Qeyd 12)	43,768	43,768
Digər cari aktivlər	3,080	3,080
Digər uzunmüddətli aktivlər	86	86
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	652,500	637,485
Cəmi maliyyə aktivləri	962,491	947,476
Ticarət və digər kreditor borcları	(32,125)	(32,125)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 16)	(87,469)	(87,469)
İcarə öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 4)	(5,507)	(5,507)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	(192,507)	(192,507)
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri (Qeyd 4)	(28,794)	(28,794)
Avrobondlar (Qeyd 14)	(2,061,242)	(2,037,600)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri, Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 14)	(6,206,863)	(6,205,222)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(8,614,507)	(8,589,224)

	31 dekabr 2018-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	304,633	304,633
Depozitlər (Qeyd 11)	479,971	479,971
Debitor borcları (Qeyd 12)	32,317	32,317
Digər cari aktivlər	6,721	6,721
Digər uzunmüddətli aktivlər	13,499	12,396
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	588,739	571,017
Cəmi maliyyə aktivləri	1,425,880	1,407,055
Ticarət və digər kreditor borcları	(50,766)	(50,766)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 16)	(384,785)	(384,785)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	(27,958)	(27,958)
Avrobondlar (Qeyd 14)	(2,061,510)	(2,173,300)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri, Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 14)	(6,151,961)	(6,161,783)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(8,676,980)	(8,798,592)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli sabit dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.
- (iii) Avrobonclar Səviyyə 1-in giriş məlumatlarından istifadə edərək bazar qiymətləri əsasında qiymətləndirilir.

Qrupun faiz hesablanan borc öhdəlikləri və kredit üzrə debitor borclarının ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonundakı bazar üzrə borc faiz dərəcəsinə əks etdirən diskot dərəcəsi ilə istifadə etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti ("DPVH") metodunu tətbiq etməklə müəyyən edilir.

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

ŞD HPBS-də iştirak payı ilə bağlı təəhhüdlər

17 dekabr 2013-cü il tarixində ŞD konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda ŞD qaz yatağının işlədilməsinin 2-ci mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını elan etmiş və ŞD HPBS-yə Altıncı, Yeddinci və Səkkizinci Əlavələri imzalamışdır. Qrup öz iştirak payına uyğun olaraq ŞD layihəsi ilə əlaqədar xərclərin maliyyələşdirilməsi öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə ŞD HPBS üzrə operator bir sıra kapital və əməliyyat öhdəliklərini öz üzərinə götürmüşdür. Qrup bu kapital və əməliyyat öhdəliklərinin 6.67% hissəsini, müvafiq olaraq, 198,760 ABŞ dolları və 33,952 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: müvafiq olaraq 259,605 ABŞ dolları və 47,540 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirmişdir.

CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə bağlı təəhhüdlər

ŞD HPBS üzrə Podratçı Tərəflər 17 dekabr 2013-cü il tarixində CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsi üzrə yekun investisiya qərarını bəyan etmişdirlər. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin məqsədi mövcud CQBK sisteminin ötürmə qabiliyyətini artırmaqdır. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə əlaqədar Gürcüstanda TANAP-la arabaqlantını təmin etmək məqsədilə əlavə qurğular tikilir. Qrup CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin tikinti və əməliyyat mərhələsi ərzində 6.67% pay üzrə maliyyələşdirmə öhdəliyini daşıyır. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsi üzrə ilk kommersiya qazının çatdırılması 30 iyun 2018-ci il tarixində həyata keçirilmiş və CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin qalan hissələrinin tikintisi 31 mart 2019-cu il tarixində başa çatdırılmışdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun CQBK sisteminin Genişləndirilməsi üzrə qalıq büdcəsində payı 1,741 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 10,112 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

TANAP ilə bağlı təəhhüdlər

TANAP-ın inşası

Qrupun TANAP layihəsini maliyyələşdirmək üçün kapital öhdəliyi vardır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə TANAP sisteminin tamamlanması üçün qalıq büdcə 237,863 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 751,280 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

TAP ilə bağlı təəhhüdlər

TAP-ın inşası

Qrup TAP sisteminin inşasının maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəlik daşıyır. 2018-ci ilin sonunda TAP AG layihənin iri maliyyə təşkilatları qrupu tərəfindən təmin edilən hesabat tarixinə 4,437,059 ABŞ dolları ekvivalentində olan 3,962,700 (üç milyard doqquz yüz altmış iki milyon yeddi yüz min) Avro məbləğində maliyyələşdirilməsi üzrə razılıq əldə etmişdir. Qrup TAP AG-də sahib olduğu 20%-lik pay üçün kredit xətləri üzrə zəmanətçi qismində çıxış edir və TAP AG-yə iştirak payına uyğun olaraq tələb olunan səhmdar kapitalı vasitəsilə maliyyələşməni təmin etməyə davam edir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun TAP sisteminin inşasının maliyyələşdirilməsi üzrə qalıq büdcəsində payı 29,219 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 50,830 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər

BOTAŞ qaz müqaviləsi

BOTAŞ ilə imzalanmış qaz müqaviləsinə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək qaz müqaviləsində müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə illik maksimum təqribi 6.6 milyard müqavilə kub metri (mmkm) həcmində qaz təmin etməlidir.

Mərhələ 2 üzrə ASM

25 oktyabr 2011-ci il tarixində SOCAR və BOTAŞ ŞD layihəsinin ikinci mərhələsi üzrə hasil edilən qazın müəyyən həcmlərinin (birinci il 2 mmkm, 2-ci çatdırılma ili 4 mmkm, sabitləşmə (plato) dövründə 6 mmkm) SOCAR tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair qazın alqı-satqı Müqaviləsinə ("Mərhələ 2 üzrə ASM") imzalanmışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında SOCAR BOTAŞ 2 üzrə ASM-ə dair hüquq və öhdəlikləri AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 üzrə ASM-nin başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BTC yanacaq qazı ilə bağlı BOTAŞ sazişi

BOTAŞ ilə sazişə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək hər il 0.15 mmkm qazı sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Azərbaycan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

AQTŞ SOCAR ilə bağladığı sazişə uyğun olaraq sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2020-ci və sonrakı hər bir ildə minimum təqribi 1.5 milyard kub metr (mkm) qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Gürcüstan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış sazişə əsasən AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2020-ci və sonrakı hər bir ildə təqribi 0.5 mkm qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

"South Caucasus Pipeline Option Gas Company Limited" şirkəti ilə alqı-satqı müqaviləsi (OptionCo, SCPC-nin tam mülkiyyətində olan törəmə şirkəti)

AQTŞ-nin OptionCo ilə imzalanmış müqaviləsinə əsasən, hər müqavilə ilində AQTŞ öncəki müqavilə ilində Gürcüstan ərazisindən CQBK vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmərin maksimum beş faizi həcmində və müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırmaq öhdəliyini daşıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

ŞD layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar ilə uzunmüddətli Qaz Satışı üzrə Sazişlər (QSS)

2013-cü ilin sentyabr ayında SOCAR Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar (hal hazırda: DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Edison, Enel, Hera) ilə bir neçə QSS imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSS-lər ŞD HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (ŞD yatağının hasilat həcmi azalanda yenidən SOCAR-a ötürmək şərti ilə). Başlama tarixi QSS-lərdə nəzərdə tutulan müvafiq təyin etmə mexanizmi vasitəsilə müəyyən ediləcəkdir.

Trans-Anadolu Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TANAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv olunmuş tutum ilə TANAP QNS-ə tərəfdir. Planlaşdırılmış başlama tarixi 2020-ci ilin ikinci yarısına təsadüf edir.

Trans-Adriatik Boru Kəməri üzrə QNS (TAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik tutum ilə TAP QNS-ə tərəfdir. Planlaşdırılmış başlama tarixi 2020-ci ilin ikinci yarısına təsadüf edir.

SNAM QNS

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv olunmuş tutum ilə SNAM QNS-ə tərəfdir. Planlaşdırılmış başlanma tarixi müvafiq təyin etmə mexanizminə əsasən müəyyən ediləcək.

"Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline Company" şirkəti ("BTC Şirkəti") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ 2020-ci və müqavilənin xitam verilmə tarixinə qədər olan növbəti illər ərzində illik 0.16 mkm həcmində (BTC-nin illik alış həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

BOTAŞ Qaz Nəqli Sazişi (BOTAŞ QNS)

TANAP platoya çatdırılma dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada 1.9 mkm (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 mkm (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə (plato) dövründə 5.7 mkm həcmində illik rezerv olunmuş tutum ilə BOTAŞ QNS-ə tərəfdir. Başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

AQTŞ-SOCAR arasında Qaz Satışı üzrə Saziş

AQTŞ və SOCAR arasında imzalanmış 17 dekabr 2013-cü il tarixli və vaxtaşırı düzəliş edilən və yenilənən sazişə ("AQTŞ-SOCAR arasında Qaz Satışı üzrə Saziş") əsasən, 2018-ci ilin sentyabr ayından 2020-ci ilin iyun ayınadək olan dövr ərzində (sazişin 2020-ci ilin sonuna qədər uzadılması mümkünüyü ilə) SOCAR müqavilədə göstərilmiş həcmdə qaz almaq öhdəliyini daşıyır.

Çərçivə Sazişi

2036-cı ildən sonra uzunmüddətli QSS-lərin novasiya edilməsinə və QNS-lər üzrə nəql tutumunun AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə dair yekun Çərçivə Sazişi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır. 28 sentyabr 2018-ci il tarixində sazişə əlavə düzəlişlər edilmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

TSASM üzrə təəhhüd

2014-cü ilin iyul ayında Qrup ŞD layihəsində 10% iştirak payının və AQTŞ-də 8% iştirak payının AzSD-dən və SCPC şirkətində 10% iştirak payının AzSCP-dən alınması üçün TSASM imzalamışdır. Daha sonra 20 dekabr 2017-ci il tarixli TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavə və 31 may 2019-cu il tarixli TSASM-a edilmiş 2-ci Əlavə ilə müqaviləyə düzəlişlər edilmişdir. Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq Qrup bu payların alınması üçün AzSD-yə və AzSCP-yə avans ödənişləri etməlidir, nəzarət isə müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün zəruri şərtlər yerinə yetirilməklə 2023-cü ilin mart ayında Qrupa keçəcəkdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun AzSD-yə və AzSCP-yə müvafiq olaraq ŞD layihəsi ilə əlaqədar avans ödənişləri və CQBK layihəsi ilə əlaqədar avans ödənişləri (TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavədə müəyyən olunduğu kimi) 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək etmək öhdəliyi olmuşdur. Rəhbərlik gələcəkdə TSASM ilə bağlı pul vəsaitlərinin xərclənməsini gözləmir.

BOTAŞ ilə maliyyələşdirmə müqaviləsi ("Maliyyələşdirmə Müqaviləsi") üzrə təəhhüd

26 may 2014-cü il tarixində SOCAR və BOTAŞ, BOTAŞ tərəfindən TANAP A.Ş.-dən səhmlər alındıqdan sonra BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-dəki 5 faiz səhmlərini maliyyələşdirməsi məqsədilə Maliyyələşdirmə Müqaviləsini imzalamışdır. 13 mart 2015-ci il tarixində Qrup SOCAR və BOTAŞ ilə Maliyyələşdirmə Müqaviləsi üzrə bütün hüquq və öhdəliklərin SOCAR-dan Qrupa ötürülməsi barədə novasiya müqaviləsi imzalamışdır. BOTAŞ ilə razılaşmaya uyğun olaraq, Qrup, TANAP A.Ş.-nin gələcək ödəniş tələblərində BOTAŞ-ın 5 faizlik payını maliyyələşdirmək üçün həyata keçirilmə Dövrü ərzində (Maliyyələşdirmə müqaviləsində müəyyən olunduğu kimi) BOTAŞ-a faizsiz kredit vermək öhdəliyini daşıyır. Rəhbərlik gələcəkdə Maliyyələşdirmə müqaviləsi ilə bağlı pul vəsaitlərin xərclənməsini gözləmir.

24. Cari biznes mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatı

Qrupun əməliyyatları əsasən Azərbaycan və Türkiyə Respublikalarında həyata keçirilir. Yeni inkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, həmçinin xam neftin qiyməti və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemində dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrü əhatə edir.

2019-cu ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2020-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Qrup rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Cari biznes mühiti (davamı)

Türkiyə iqtisadiyyatı

2019-cu ildə Türkiyə iqtisadiyyatında 2018-ci il ilə müqayisədə daha sabit dövr yaşanmışdır. İqtisadiyyatdakı sabitlik inflyasiyanın azalması və yerli valyutanın ABŞ dolları və Avro kimi əsas valyutalara qarşı müvafiq olaraq 13% (2018: 40%) və 10% (2018: 33%) dəyərdən düşməsi ilə nəticələnmişdir.

Hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirləri gördüyündən əmin olan rəhbərliyin fikrinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Şirkətin nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Təqdim olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına həmin qeyri-müəyyənliklərin gələcək aydınlaşdırılması nəticəsində meydana çıxacaq düzəlişlər daxil deyildir. Belə düzəlişlər, mövcud olduğu halda, üzə çıxdığı və qiymətləndirilə bildiyi dövrdə hesabatda daxil ediləcəkdir.

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisələr

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-nin iştirak payının 49%-i qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlara aid idi. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə QNP-nin hesablanmış qalığı 1,371,119 ABŞ dolları (31 dekabr 2018-ci il: 1,343,104 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş.-nin maliyyə məlumatları aşağıda göstərilib. Bu məlumatlar şirkət daxili silinmələrdən əvvəl olan məbləğlərə əsaslanıb.

Məcmu gəlir haqqında məlumat

	2019	2018
Gəlirlər	216,615	71,610
Satışların maya dəyəri	(102,120)	(51,656)
Ümumi mənfəət	114,505	19,954
Ümumi və inzibati xərclər	(75,313)	(21,048)
Digər gəlir	45	154
Faiz gəliri	694	1,427
Maliyyə xərcləri	(185,544)	(86,166)
Məzənnə fərqiindən zərər, xalis	(214)	(215)
Mənfəət vergisindən əvvəlki zərər	(145,827)	(85,894)
Mənfəət vergisi xərci	–	–
İl üzrə zərər	(145,827)	(85,894)
Digər məcmu gəlir	–	–
Cəmi məcmu zərər	(145,827)	(85,894)
QNP-lərə aid cəmi məcmu zərər	(71,455)	(42,088)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisələr (davamı)**31 dekabrda maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat**

	2019	2018
Cari aktivlər	64,465	28,377
o cümlədən:		
<i>Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	27,988	947
<i>Debitor və digər debitor borcları</i>	24,040	11,952
<i>Mal-material ehtiyatları</i>	6,284	4,003
<i>Digər cari aktivlər</i>	6,153	11,475
Uzunmüddətli aktivlər	6,670,806	6,419,077
o cümlədən:		
<i>Boru kəmərinin dəyəri</i>	4,198,697	4,300,807
<i>Tamamlanmamış tikinti</i>	2,424,496	2,091,183
<i>İstifadə hüququ olan aktiv</i>	32,876	–
<i>Digər uzunmüddətli aktivlər</i>	14,737	27,087
Cari öhdəliklər	442,101	394,010
o cümlədən:		
<i>Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər</i>	87,409	394,010
<i>Uzunmüddətli borc öhdəliyinin cari hissəsi</i>	349,185	–
<i>İcarə öhdəliyinin cari hissəsi</i>	5,507	–
Uzunmüddətli öhdəliklər	3,494,967	3,312,415
o cümlədən:		
<i>Uzunmüddətli borc öhdəlikləri</i>	3,419,816	3,283,392
<i>Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər</i>	37,810	20,631
<i>İcarə öhdəliyi</i>	28,794	–
<i>Digər uzunmüddətli öhdəliklər</i>	8,547	8,392
Cəmi kapital	2,798,203	2,741,029
QNP-lərə aid kapital	1,371,119	1,343,104

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat

	2019	2018
Əməliyyat	114,745	27,439
Investisiya	(485,865)	(773,613)
Maliyyələşdirmə	398,161	746,399
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım	27,041	225

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr**COVID-19**

30 yanvar 2020-ci il tarixində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ("ÜST") koronavirus infeksiyasının yayılmasını "İctimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət" elan etmişdir. Koronavirus (COVID-19) pandemiyasının sürətli inkişafı fonunda bir çox ölkələr, o cümlədən Azərbaycan Respublikası, bazar iştirakçılarının işgüzar fəaliyyətinin səviyyəsinə və miqyasına əhəmiyyətli təsir göstərən karantin tədbirlərini tətbiq etmişdir. Həm pandemiyanın özünün, həm də onun nəticələrini minimuma endirmək üçün görülməli tədbirlərin müxtəlif sahələrdən olan şirkətlərin əməliyyatlarına təsir göstərəcəyi gözlənilir. Qrup, bu pandemiyayı hesabat tarixindən sonra baş vermiş, kəmiyyət effektini hazırkı tarixdə məntiqi şəkildə müəyyən etmək mümkün olmayan və düzəlişlərin aparılmasını tələb etməyən bir hadisə kimi qəbul edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr (davamı)

COVID-19 (davamı)

2020-ci ilin mart ayından etibarən fond, valyuta və əmtəə bazarlarında ciddi dəyişkənlik, o cümlədən neft qiymətlərinin enməsi müşahidə olunur. Bu hadisələrə cavab olaraq, 2020-ci ilin mart ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti pandemiyanın təsirini minimuma endirmək üçün tədbirlər planı haqqında fərman imzalamışdır. Bu fərmana əsasən, ölkədə fərdi şəxslərə və müxtəlif müəssisələrə dəstək məqsədi ilə 1,471 milyon ABŞ dolları (2,500 milyon AZN) məbləğində böhran əleyhinə stimulyasiya paketi hazırlanır. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı manatın məzənnəsinin sabitliyini təmin etmək üçün pul siyasətini davam etdirir. Hal-hazırda Qrupun rəhbərliyi dəyişən mikro və makroiqtisadi şərtlərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və fəaliyyətinə potensial təsirini təhlil etməkdədir.

Maliyyə təşkilatları ilə kredit xətti

2020-ci ilin mart ayında TANAP A.Ş. bir sıra xarici maliyyə təşkilatları ilə 475,000 ABŞ dolları məbləğində kredit borcunun verilməsinə dair müqavilə bağlamışdır, TANAP A.Ş-in ödəmələrinə isə BP International Limited tərəfindən müstəsna və tam zəmanət verilmişdir. 2020-ci ilin aprel ayında, TANAP A.Ş sözünüdən kredit borcu üzrə 455,000 ABŞ dolları məbləğində vəsaitləri BP Pipelines (TANAP) Limited-ə ödənilməli səhmdar kreditlərin əvvəlcədən ödənilməsi üçün istifadə etmişdir.